HAEMORRHAGIA INTESTINO-HEPATICA,

Haemorrhagiarum Hypochondriacarum ſpecies vulgo neglecta,

CUJUS

NOSOLOGIAM DEFINITIVAM

RECTORE UNIVERSITATIS MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DOMINO

JO. CAROLO LUDOVICO,

COMITE PALATINO RHENI VTRIUSQUE
BAVARIAE DUCE rel. rel.

PRAESIDE

GEORG. FRID. SIGWART,

PHILOS. ET MEDIC. DOCT. ANAT. ET CHIRURG. PROF.
PUBL. ORD. MEDICO AULICO, FACULT. MEDIC. SENIORE

Pro legitime impetrandis

SUMMIS UTRIUSQUE MEDICINÆ
HONORIBUS ET PRIVILEGIIS
Publici ſpeciminis loco Tuebitur

JACOBUS HENRICUS DUTTENHOFER,
NURTINGENSIS,

D. AUG. MDCCLVIII.

TUBINGÆ, LITTERIS SCHRAMMIANIS.

Vidi in arte pertissimos huncce morbum non intellexisse,

SPIGEL.

PRAEFATIO.

N*um quid*, *quidue* praefari *heic possim*, *prius*, *quam ipsi* thematis *praefixi immergar* tractationi, *animo mecum tractans*, paucula *inuenio*, *qui contra*, *quam fas est*, *obiterque ne heic quidem aliquid tentare audeo.* Legem *etenim*, *seruandam omnino*, *in eam quoque* licentiam *video esse constitutam ab aequioribus prudentioribusque in publicandis* artis cogitandi praeceptis *Reip. literariae* LEGISLATORIBUS. *Siccine?* quaerat *aliquis a limine ambigens*, *&* *modeste ambigens. Ecqua ista* lex? *A quibus ista* legislatoribus? *idem forte* ambigere pergat. Rideat *autem forsan plane alius hocce monitum*, *nimis scrupulosum illud esse*, interpellans, *atque* superaddens, *seruili vsque labori in nostris nos adstringi lucubrationibus*, *nostrae repugnare* sentiendi libertati, *vtpote excussis illis* Scholasticis (*ita nimirum per contemtum adpellitant res ad* scholas *pertinentes*, *ipsasque proinde* scholas, *ad illas ipsas*, *vt meliora discant*, *remittendi*) *seruitutis vinculis coërceri nesciae*, *magisque hodie quam olim*, *solutae* (*paene dixerim*, *dissolutae*,) *quam iuxta igitur &* res, *in orbe litterario* dicendae, *&* eas dicendi methodus, *& quaecumque alia* litteraria arbitraria *esse debeant*, litteratique sui arbitrii homines, *& eius quidem sortis* exleges *homines*, *quibus prae ceteris omnibus arbitratu suo viuere datum sit*, *nulla cautionum istarum ac sollicitudinum* scholasticarum *habita* ratione

 tione

tione. Hem! *quid audio! Nonne* ratio *vbique ſumma lex? Iſtane trito illi reſpondent:* Philoſophus nil ſine ratione? *En tibi* philoſophum ſine ratione! *En forte talem, qui* philoſophus ſine pari *haberi vult dicique. Mittamus hunc ſuis cum ſociis, vtpote alio ad ſua, ſine ratione prolata, reſponſo non dignum.* Rationem *non reſpuere, ſed petere potius, videtur prioris notae ambigens.* Praefationes, technice *dicendae pertinent, quod prolixe largior, ad ſcriptorum noſtrorum* accidentia, *non* propria; *adeoque ipſis haudquaquam ſunt perpetuae. Nulla iſtas poſtulat* abſoluta neceſſitas. *Itane vero prorſus nulla? Certe non ſemper.* Accidentia, *inquam, aut accedente, aut deficiente* ſufficiente *inferuntur* ratione. *Quis vero iſthaec noſtro in foro, admiſerit, niſi* Philoſophus ſine ratione, *vel* ſine pari *etiam viſus. Quis ſine vituperio eam ſibi adrogauerit* praefandi licentiam, *vt*, num quid, quidue praefari *ſibi placuerit, ſuo arbitrio plane relictum eſſe arbitretur? Vtroque modo peccare complures video. Neutro autem nos in deuia abripiat* errantium auctoritas. Praefantur *non tantum, vbi* nulla, *& non* praefantur, *vbi* legitime praefanda *ſuppetunt, ſed* praefantur *etiam* illegitime, *ſiue* res praefandas, *ſiue* praefandi modum *ſpectes.* Praefantur *ſua* merita, *ſuos* patronos, *gloriolae alicuius captandae gratia. Quid? quod ipſa vulgo* praefantur DIVINA NUMINA, *verbis quidem, ſaepe ſatis feruidis, ſed frigido ſaepius animo, nec alio excitati ſtimulo, quam quo feriuntur ipſi illi, quos imitantur, conſimilium* praefationum, frigidorumque, *hiſce ſubnexorum*, ſuſpiriolorum fabri. Praefantur *&* alia, *ſed haud raro vel* nimis remota, *vel penitus* aliena, *quin immo* alienorum *&* alieniſſimorum alieniſſima. *Ita vero* praefantur *& ipſi, &*

ſe

se ipsos. *Atat ipsi se ipsos non modo* praefantur, *verum etiam se ipsos* praefantur *per alios*, *variis ad id modis conductos. Horum porro praefantium posteriores ipsi*, *dum alios* praefantur, *denuo* praefantur *semet ipsos. Sed manum iam de tabula*, *exquisitius* alibi *pingenda. Rectius quoque*, excipis. *Rectius*, *fateor*, *nisi eorum fueris ex numero, ad quos ista pertinent. Quod si fueris, cape tibi haec*, *nec*, *quae ab hoc instituto aliena esse putas*, *etiam abs te aliena esse cense. Rectius*, addo, *si praesentis instituti limites transgressus sum*, *&* *supra*, *quam satis est*, *de istis heic retuli. At hoc est*, *quod nego. Dantur* accidentium accidentia *non vbique prorsus aliena. Nec adeo ab re alienum fuisse existimauerim*, *in ipsa hac* praefatione praefationum *conditionem ob oculos habuisse. De cetero me non latet*, *&* *ipsemet modo fassus sum*, *alibi exactius pingendam esse hanc tabulam*, *qua primis dumtaxat lineis depinxi*, *quibus exhiberi possunt*, *quae ruditer dixi de istis*, *nihil non* fari *nesciis*, *at* praefandi doctissimis. *Accipe nunc*, *quae* praefanda *habeo*, *propiora. Petiit* NOBILISSIMUS DN. RESPONDENS thema, *cui*, *publici* speciminis nomine, *defendendo par foret. En tale*, *vtut sat graue & amplum. Petiit vero tale etiam*, *quod* non *adeo* tritum *esset*, *multumque iam cultum ab aliis. Prudenti huic desiderio ex* desideratis medicis *obtemperatarus*, *ipsique optionem potestatemque rei facturus*, *obtuli huius census pluscula. Non minus* prudenti selectu *ex istis ipsi placuit praesens. Ecce tibi praesentis scripti academici* occasionem, *non qualemcumque*, *nec obiter arreptam*, *nec ex spuria*, *sed ex sufficiente enatam ratione! Quod si aliquid est*, *non dum satis* culta colere *vltra & excolere*, *plus erit omnino* neglecta *non* negligere *amplius*, *modo vtrinque*, *quae excutiantur*, *fuerint digna*,

& excutiantur legitime. Quousque, quod ad posterius attinet, aliis mihique ipsi in praefixi thematis tractatione *satis sim facturus, equidem ipsemet non dum augurari possum. Id ipse docebit demum exantlatus labor, ex eo quoque metiendus* fine, *qui* breuitatem *suadet quasi* aphoristicam. *Tum vero iudicium esto penes alios. Ego certe, quod solum firmiter nunc habeo persuasum, animo, salutis* neglectorum *eiusmodi* aegrorum *cupido, rem adgredior.* Neglectos aegros *esse, quorum* aegritudines *in cognitione nostra medica* negliguntur, *quis non videt; quis non dolet?* Neglectis aegritudinibus *adnumerandam esse* haemorrhagiae, *quam* titulus *obtutui sistit*, speciem, morbum nigrum HIPPOCRATIS *aliquibus* dictam, *qui de isto tacent, loquuntur. Tacent autem omnes. Adi, si volupe fuerit, morborum interpretes, adi illorum principes, euolue maiora, minora, recentiora, antiquiora eorum* scripta, *horum* indices, *aut, si his fidem non habes, vel si, quod saepius contingit, ii desunt, coniectura augurare, vbi forte quid huius rei occurrat (vix enim deprehendes certi* ordinis *rationem, qua deduci possis ad ipsum, quem quaeris, articulum). Si coniecturam etiam te fefellisse putas, lege & perlege integra* volumina: *nusquam tamen eo, quo decebat, modo institutam de hoc morbo inuenies tractationem, nisi forte quidem me felicior fueris. Tum vero ex aequitatis lege indicabis, me tamen de argumento eiusmodi exposuisse, de quo aliunde parum mihi innotuerit, quodque rarius saltem ab aliis sit excussum. Neque* porro *est, quod* obvertas, *a quibusdam tamen hinc inde,* nominatim *in articulis de* haemorrhagiis, speciatim *de* vomitu cruento, *attacta esse non nulla, huc spectantia. Si quid id est,* parum *tamen est, aut valde* ambiguum, mancum

certe

certe, minusque exactum, *nec nisi* obiter adnotatum, *& ita leuiter* dispersum, *vt*, *quae huc forte pertinerent, colligere, si non ἐκ τῶν ἀδυνάτων, at ex iis tamen sit, quae cum maxima coniunguntur difficultate. Noctuas itaque Athenas ferre, aut Iliada post Homerum scribere, actumque agere haud videbor, dum de* neglecto *hoc morbo commentatiunculam academicam conscribo. Exhibebo autem ad praesens dumtaxat eius* Nosologiam *nominatim* definitivam, *primam & praecipuam* Pathologiae *partem. Succedet reliqua* theoria *& huic superstruenda* practica *illius doctrina*, methodum *atrocissimo huic morbo* medendi *traditura. Castigatiora & solidiora, quam quae heic offendes, si desideraueris, abs te ista quidem exspectaueris rectius. Neque enim iuste desideraueris ab aliis, quae alii abs te desiderare nequeunt. Additis igitur addendis, demtis demendis, correctis corrigendis, mea haec potius augeas poliasque, velim, &, quod vis, habebis reciproce. Exquisitiora prohibe* breuitas. *Jubent hanc temporis angustiae, aliorum laborum multitudo*, NOBILISSIMI *denique* CANDIDATI *voluntas. Quod tamen rei praecipuum est, illud ita expediam, vt, quae omnino enucleatius poni potuissent, exponi & intelligi vltra possint a quouis scrupulosiori rerum pathologicarum scrutatore.*

PRAECOGNOSCENDA.

§. 1. Quibus praesens *institutum* circumscribatur *limitibus*, in limine illius omnino est dispiciendum. Vid. *Pantom. Erudit.* §. 8, 9, 13. *Limites legitimae* alicuius *disquisitionis academicae* praecipue metimur ex *adaequato* illius *obiecto*. Quale sit illud, quod ante oculos heic habemus, ipsa dissertationis huius *inscriptio*, pro eo, ac decet, indicat. Plura quidem illa, quam quae huc spectant, offerre illa videtur. Sed ista accidentia sunt, nec tamen eapropter plane aliena, aut

legiti-

legitimae inſcriptionis characteri repugnantia, ideoque in *praefatione* explicata, vbi nimirum ratio redditur, quare *morbum* hunc dixerim *vulgo neglectum.* Quid *haemorrhagiae intestino hepaticae*, quid item *haemorrhagiae hypochondriacae* nomine veniat, & quo nexu huius illa dicatur ſpecies, in *praefatione* non dum erat determinandum, nec dum heic illud determinare licet, vtpote quod ad propiorem ipſius morbi conſiderationem *noſologicam* ſpectat.

§. 2. Suffecerit igitur (§. 1.) heic indicaſſe *adaequatum* diſquiſitionis huius *obiectum* eſſe *haemorrhagiae inteſtino hepaticae Noſologiam* definitivam. Quemadmodum *therapia* circa remotionem morborum cognitorum: ita circa cognoſcendorum indaginem verſatur *Pathologia.* Haec igitur *theoreticam*, illa *practicam* euoluit *cognitionem medicam.* Haec illam ſupponit. Atrocis itaque huius morbi *theoriam* in praeſenti praeilla adgredior. In hac vero primum locum occupet illius *Noſologia* definitiva.

§. 3. En terminos (§. 2.) quibus limitatur, quod elaborandum ſuſcipio, *thema.* Terminos quidem, quibus me continere iubor, contineri quoque & coërceri lubenter patior *legum* in fori noſtri rebus agendis, a nobilioris notae earum auſpicibus ſcriptarum & ſancitarum, neutiquam impatiens, nec iugum in iſtis ſeruandis ſeruile vmquam ſentiens. Viam, non, qua itur, ſed qua eundum eſt, quaero ſaltem, ſi non inuenio ſemper & vbique. *Methodum*, inquam, intendo, ni adſequor quidem, *legitimam.* Hanc aeque ac illegitimam alibi dixi. V. *citat.* (§. 1.) *Pantometr.* §. 18-24. *Diſſ. de ſanatione ophthalmiae ſine ophthalmicis externis* §. 4, 6. *Diſſ. cor humanum veri nominis antlia hydraulica preſſoria. Praef. p.* 4. & §. 11-23, 61, 64, 71, 81, 136, 138, 144, 195. *Epiſt.* ad illam. *Diſſ. Tripes Heiterbacenſis* §. 37. 83-85. *Diſſ. Polyaemiae noſologia* §. 4. Ad nauſeam vſque eadem haec talia repeti quid vetat? Deprauatus multorum in hoc ſaeculo *Litteratorum*, non Eruditorum, *ſcholaſticorum guſtus* non niſi repetitis, iiſque acerbioribus ſapidis corrigi poſſe videtur. At at haec pungunt & aegre feruntur a non nullis, *obuertis.* Itane par-

cen-

cendum iis eſſe putas? Non putem. Et medelae ratio, & *genius* eorum id poſtulat.

§. 4. Noui ex *iſtis* (§. 3.) eſſe quidem, qui non plane cohibere, clauſamque habere poſſunt, quam inde ſentiunt, moleſtiam. Dolent, ſed admodum tecte dolere ſeſe innuunt. Iniuriam expoſtulare apertius non audent, ſui ſibi conſcii. Hinc nunc rident non numquam, nunc carpunt, ſed tecte carpunt & timidiuſcule. Muſſitant, clamare non audent. Quid inde? Acuenda potius & repetenda ſunt iſta conſilia, donec aut in gratiam redeant cum illis, ſapiantque gratiora, aut clamitent tandem. Clamantibus demum alia parata ſunt φάρμακα, lenientia forſan & mitiora.

§. 5. Quid vero (§. 3.) quantumque diſcriminis intercedat vulgarem inter & eam, quae nobis demandata eſt, rerum cognitionem, *Philoſophia* docet *logica* & *ſymbologica*. Ex iſta repetii, quae dixi citato (§. 1.) tractatu *P. II. Sect. I.* §. 181-268. *Vulgaris* alia eſt *plebeia* a plebe, alia *dialectica* ad plebem ab *erudita* proficiſcens, in ſe tamen non *erudita*, ſed ab erudita *ſelecta* (vnde *dialectica* audit) & ad *ineruditorum* ſeu *plebis captum* directa. Nonne igitur in *Eruditos* iniurii ſunt iſti inter *Eruditos Dialectici*, maleſana ſuada *dialectica* ad iſtos ſua protrudentes, ſicque illos pro *plebe* habentes, vtpote non ad eorum, ſed ad *plebis captum* cum iſtis colloquentes. Aut fallor equidem, mentiſque & huius fori ſum exſul, aut eorum, qui vltra plebem ſapiunt, gratiam non itaexulcerandam eſſe recte ſentio.

§. 6. Hac tanti *opprobrii euitandi* neceſſitate (§. 5.) nos praecipue quoque premi ſub huius modi *ſpeciminibus academicis*, vtpote quae ſolis excutienda offeruntur *Eruditis*, nemo non videt. Qua autem, quaeſo, alia ratione euitabimus hoc *ſcandalum*, quo, inquam, alio a plebe moribuſque plebeiis eximere ac diſtinguere nos poterimus charactere, ſi non, quam *verborum verboſiorumque ſignorum*, *rerum* potius, per illa ſignandarum, *diſtinctione ordineque*. In ſola hac ſane, pulcherrima pariter atque vtiliſſima, nec,

vti vulgo putatur, adeo difficili & operoſa cognitione *analytico ſyſtematica* (aptiori illam equidem exprimere neſcio cognomine) omnis noſtra conſiſtit praerogatiua.

§. 7. Riſum modo, modo bilem mouet peruulgatum illud: *methodum eſſe arbitrariam.* Ita etenim alios ſibi aliiſque male, ſe autem ſuique ſimiles ſibi aliiſque bene audire cupiunt ii *Dialectici* (ſi quidem hoc nomine dignos illos reputauerimus) qui *plebeii* & *eruditi* fori *genium* diſcernere neſciunt, & verbis factiſque ipſimet ſe ipſos ab iis, quibus adnumerari tamen volunt, egregie ſcilicet eximunt, putantes, in *Eruditorum* ciuitate, ſi non cuiuis quoduis, ſibi tamen liberum eſſe, *dicendi ſcribendique genere* vti, quodcumque placuerit, modo id complacuerit aliis, ſuoque ſe commendaverit verborum locutionumque nitore & profluentia.

§. 8. In aprico poſitum eſſe arbitror, eos, qui elatiori ſaepius hac (§. 7.) ſui ſuorumque exiſtimatione ſuperbiunt, miſere decipi & decipere alios. Mirifice enim confundunt *vulgarem*, *dialecticam* nempe & haud raro *plebeiam* plane, cum ea, quae Eruditos decet, cognitionis ratione. Ita vero vna confundunt, quod in poſteriori liberum eſt, cum eo, quod in ea arbitratui non eſt relictum.

§. 9. Suboluit nempe non nullis ex iſtis *Dialecticis* (§. 5.) Eruditos non tanta premi ſeruitute, vt nihil amplius liberum habeant in rebus ſuis agendis. Verum hoc eſt. At ea, quam iſti ſibi ſumunt (§. 8.), non gaudent licentia. Sunt omnino illorum quoque & dicta & facta interdum paullo ſolutiora, ſed in iis tantummodo, quae immutabili horum *charactêri analytico-ſyſtematico* nihil derogant. Integrum ipſis liberumque eſt, vel *implicite contracteque*, vel *explicitius fuſiuſque* rebus ſuis *euoluendis* atque *ordinandis* inhaerere, adeoque nunc magis, nunc minus *rigoroſos* ſe praeſtare. *Vid. citat.* (§. 3.) *Diſſ. cor humanum &c.* §. 14-21.

§. 10. Ea eſt *methodi rigoroſae* interna *perfectio*, vt alia quauis, quantumuis erudita, multo ſit praeſtantior. Videri

ri hinc posset, praeter hanc, aliam adhibendam non amplius esse ab ERUDITIS, adeoque his neutiquam integrum esse, minus rigorosos se praebere. Verum nondum cadit haec, ipsis modo (§.9.) concessa, *licentia*. *Rigorosa* ista dicendi scribendique ratio, *in se* spectata, alteri omnino maximopere praestat. Sed *ex accidente*, quod praecipuo tamen causae momento nihil detrahit, agenda nostra metiri, liberum nonnumquam habemus, quin immo saepius cogimur.

§. 11. Is *saeculi genius*, qui omnia methodo, vt aiunt, *scientifica* & *mathematica* doceri inter nos cupiebat, in eo esse videtur, vt exspiret. Quid? quod parum abfuit, quin exspiraverit filius hicce ante patrem, generosum puto, qui illum inspiravit genitorem, WOLFIUM. Si a MATTHEMATICIS *quibusdam* discesseris, hodienum in quam plurimis animam ille agere videtur. An exspes vitae? Id docebit dies. Dubitauerim tamen. Interim *alius* prodiit *genius*, alio parente prognatus, nec LEIBNITIANUS, nec WOLFIANUS. Qualis iste? Difficile hoc est dictu. Est enim VARIUS, linguis, doctrinis varius. Hoc tantum dictu procliue nunc est, ab eo, si non sperni, aegrius tamen ferri *rigorosius* dicta. Nihil haec laedant generosae stirpis ERUDITOS, nobilioribus nominibus clarissimos. Id tantum volo, magis adridere plerisque minori, quam maiori, rigore prolata. Praeterea iis, qui seuerius dicta mitius ferunt, satis facere haud semper in nostra situm est potestate. Quo id enim minus fiat, nunc laboris grauitas & amplitudo, nunc temporis angustiae, nunc virium nostrarum infirmitas, solent obstare.

§. 12. Ecce tibi *triplicem* (§. 10, 11.) *formae*, qua haec dissertatiuncula compareat, (§.3-8.) *rationem*, ni fallor, sufficientem. Colligam in ea, quae de praefixo *themate* (§. 1.) dici possunt, praecipua tantum. Exponam eadem *breuiter*, circumcisis, quae a rigorosiori postulantur examine, at *dilucide* tamen, *distincteque* & *ordinate*. Vtrumque autem pro viribus. Cauebo denique, ne *rerum*, quam *verborum*, studiosior

diosior, vel sermonis veneribus suspectus videar, vel dictionis onere molestiam creem.

§. 13. Num digna sint, quae prosequamur, capta nostra consilia, in limine rerum nostrarum agendarum semper & vbique vndique circumspiciendo, prudentia facem praeferente, sollicite omnino dispicere nos oportet. Id vero praeuidebimus demum & detegemus oculatiores, vbi determinatius praefixas ob oculos habuerimus ipsas *res nostras agendas*, illasque *agendi rationem*. Num quid igitur quidque emolumenti praesens polliceri queat tentamen, in hisce praecognoscendis V. *Pantom. Erudit* §. 6-8. praecogitari debet, & etiam praecognosci potest. Namque, quod ad posterius attinet, determinata sunt primo *finis* (praef. p. 5-7.), deinde quod tractabo *thema* (§. 2.), & denique institutum, quo in explanando illo usurus sum (§. 3-11.).

§. 14. Indubia quidem, & sua sponte nemini non obuia videtur *pathologicae* huius modi (§. 2.) tractationis necessitas, vbi quippe de hominis salute agitur. Verum non vbique eodem modo & discrimine de humano luditur corio. Quamuis igitur nullae non doctrinae *pathologicae* e rebus nostris sint: altera tamen altera plus, minus, momenti habet. Cur hanc itaque prae aliis multis, iis nempe, quae non parilem habent dignitatem (quae enim aequalem habent, eorum nulla datur optio & si forte quidem aliquid, quod facile concesserim, majoris dignitatis superesset illud mihi hac vice non subiisse scito) cur, inquam, hanc istis nihilosecius (§. 13.) praetulerim clarius nunc exponendum est. Id quod praeterea & hoc suadet. Fac adeo manifestum esse instituti nostri *vsum*, propior tamen illius commendatio Tibi *mihique* haud inutilem imprimere poterit adfectum, mihi quidem, vt ad *Pathalogicam* atrocis huius morbi cognitionem eo curatius eruendam exciter, Tibi vero, vt ad eam, in aegrotorum nostrorum salutem vlterius perficiendam, ducaris.

§. 15. Doctrinae huius eminentiorem *vtilitatem* necessitatemque luculenter demonstrant vrgentque *a*). *visceris*, quod

quod infeſtatur, *nobilitas*, *b*) ipſius *morbi grauitas*, *c*) *imminentia* inde diriora *Sanitatis* *d*) *vitaeque pericula*, *e*) peculiaris illum *cognoſcendi difficultas*, *f*) illius a nobis deſideranda *remotio*, *g*) eademque non minus *difficilis*, *h*) principum denique in arte medica *fatale*, tironibus maxime, altum de iſto *ſilentium*.

§. 16. Tot tantiſque (§. 15.) *vtilitatis* ſuae momentis conſpicuam ſeſe nobis offert dicta (§. 2.) doctrina. Per *ſingula* eundo, propius iſta, expendamus. Verſatur illa circa iecoris haemorrhagiam. *Iecur*, bilis officinam, ex nobilioribus eſſe corporis animalis viſceribus, oppido manifeſtum eſt. Quo ad vitam magis neceſſarium, quo idcirco nobilius aliquod eſt viſcus, eo grauiores ſane ipſius ſunt laeſiones. Quo ergo grauioris momenti hic hepatis morbus, eo maiorum vigiliarum opus omnino eſt penitior illius inueſtigatio. Hoc *primum* (§. *cit. a.*) erat.

§. 17. Verum, quod *alterum* (§. 15. *b.*) eſt, non modo excellentioris, quod infeſtat, viſceris reſpectu (§. 16.), ſed etiam, *in ſe* ſpectatus, ominoſus eſt hic morbus. Nullum *cruentum malum* non horrendum, interaneis maxime accidens. Vitae theſaurus ſanguineum fluentum audit, eſtque reapſe. Vitali hoc latice, praeter naturae regulam aggeres ſuos perrumpente, & e canalibus ſuis effluente, vna effluit, aliena loca illo inundante & opprimente, vna opprimitur quaſi purpurea corporis animalis anima. *Iecori* natura dedit *vaſa* ſanguifera, ortu, ſitu, tractu aliiſque conditionibus varia, quam aliis partibus multis, multo plura, ampliora, teneriora, debiliora. *Arterioſa* purpureum humorem, altricibus materiis fetum, aduehunt, viſceris nutritioni impendendum. Copioſiſſimum praeterea ex abdomine reducem, & ex omnibus fere illius viſceribus collectum reuectumque aduehunt, unico in corpore exemplo, *venae portarum* propagines numeroſiſſimae, iunctim ſumtae, capaciſſimae, utut exiliſſimae in finibus ſuis, exſurgentes ex truncis ampliſſimis. Quem enim dicunt *venae portarum ſinum*,

oculatior *αὐτοψία* anatomica haud demonſtrat. Reuehunt denique ſuperſtitem in iecore ſanguinem *venae*, quae ſtrictius *hepaticae* dicuntur. Siue igitur ex *hepatica arteria*, ſiue ex *portarum vena*, ſiue ex *vena hepatica* effundatur coccineus hic liquor, nuſquam tamen non ominoſa eſſe poteſt illius effuſio. *Primum* effluuium nutrientem rorem, ad viſceris huius ſuſtentationem neceſſarium, ſecum abripit. *Alterum* vtiliſſimi in digeſtionis negotio menſtrui animalis fontem exhaurit. *Tertium* venoſi ſanguinis, reliquo refundendi, inque nouos vſus innouandi & adſeruandi iacturam infert. Omnibus itaque, quos diximus, modis reformidandus hic eſt morbus omnibuſque adeo quoque maiorem ſui attentionem poſtulat.

§. 18. Excitant porro (§. 15. *c.*) eamdem (§. 17.) triſtes funeſtaeque eius ſequelae, ſuperſtiti in ceteris partibus corporis integritati minantes, & facillime letales, quae ex ipſa iam malorum praeſaga, & modo (*l. c.*) poſita illius indole innoteſcunt, & in ſequentibus ſuo loco explicatius dicendae ſunt. Tam imminentis, quam praeſentis, *periculi ignorantiam* certius grauiuſque luimus. Leuius periculum haud perſpicere, iam ſatis periculoſum eſt, grauioris autem inſcium eſſe, multo periculoſiſſimum. Quo itaque vrgent magis ſanitatis vitaeque pericula, eo maiori cum ſollicitudine in illa inquirere nos oportet. Cuius ergo, cui ſalus humana curae cordique eſt, *Pathologi* oculos animumque in ſe non conuertant cruenti huius morbi pericula?

§. 19. Praeterea (§. 16-18) malum, de quo agitur (§. 2.), valde tectum detectuque difficilius adfirmaui (§. 15.). Cognitionis huius difficultatem varia creant, praeſertim fraudes. Iis nempe ſymptomatum vexillis diſſimulatus adſurgit hic valetudinis noſtrae hoſtis, vt, quis iſte ſit, difficulter exinde conieceris. Neque his ſolis, ſed aliis etiam ſignis, ſignat alium, aliumque ſimulando, diſſimulat ſemet ipſum. Id quod *Semiologia* iſtius, alibi exponenda, dilucidius oſtendet. Doloſus hoſtis, & cuius doloſus nocendi animus difficilius proditur, eo maiori omnino cum cura eſt conſectandus.

dus. Haud igitur minori, nec abſimili cautione & prouidentia expiſcari nos decet in *Pathologia* noſtra ſubdolam, & prae reliquis inimicam nobis infenſamque morborum cateruam, forſan, quam vulgo quidem creditur, longe numeroſiorem.

§. 20. Praeter adlata (§. 16-19.) hanc cautionem vrget inculcatque porro (§. 15. *d.*) ipſius *exercendae Medicinae* praecipuus *finis*, qui in ſanitate vel integra conſeruanda, vel laeſa reſtituenda, adeoque in iucundioris huius vitae ſuſtentatione & prolongatione conſiſtit. Cauto hinc opus eſt, ne fraudulentus iſte, quem detectum ibimus (§. 2.), hoſtis in praxi noſtra nos fallat, fallenſque, vel imminens conſeruandae, vel ingruens inuadenſque reſtituendae ſanitatis praeſidia eludat, noſtraque conſilia vel difficiliora reddat, vel plane irrita. Quomodo autem, quaeſo, oppugnabimus hoſtem, cuius indolem, &, quibus nocet, arma, vires, inſidias ignoramus. Ingruente hoſte, anxie forſan quidem, ſed fruſtra, circumſpiciemus auxilia. Iuueniemus enim vel nulla, vel nihil iuuantia, vel, quod ſaepius accidit, plane nocentia hoſtique opitulantia, tandemque nos noſtroſque aegrotos vbique videbimus derelictos. Quibus autem armis, quoque haec tractandi modo morbos oporteat adgredi, id vero numquam intelligemus, niſi probe quidem cognitum antea habuerimus, ipſum oppugnandum morbum. Neque illa ſuppeditat vulgare illud, vti *materiam medicam* dicunt, armamentarium, quippe quod leuioris plerumque armaturae, vel plane aeruginoſae, adparatu nimis fartum ſcatet. Neque tradita receptaque peruulgata eorum adminiſtratio *therapeutica*, quod operae pretium ſit, facit, niſi conditio morbi & externa & interna ſufficienter fuerit explorata. A morbi igitur cognitione pendent iſta omnia. Tanti momenti eſt omnis, adeoque praeſentis etiam morbi, *Pathologia.*

§. 21. Supereſt *vltimum* (§. 15, *e.*) huius (§. 20.) momentum, quod in *fatali*, non *Tironibus* ſolum, ſed *exercitatioribus* etiam *Practicis*, alto de hoc morbo *ſilentio* poſui. Tace-

re

re alios, loquuntur eorum *Pathologiae.* Et propter *silentium* istud morbus hic *neglectis* & *desideratis medicis* recte adnumeratur (praef. p. 6, 7.). Cuius autem *theoretica*, ejusdem *practica* quoque neglecta est cognitio (§. 20.). Vtraque neglecta, necessario negliguntur quoque Aegroti nostri. Hos qui negligunt, noxam nocent. *Negligentiae* culpa manifesta est. Quid negligentiam istius modi foueat, ipsiqne infelicem ansam praebeat, ex iis, quae de fallaci huius morbi genio praelibaui (§. 9.), facili intelligitur negotio. Nullus equidem dubito, quin saepius pro alio habitus fuerit tractatusque a *Practicis.* Vnde mirum non est, parcam vel nullam illius mentionem iniectam esse in ipsorum libris. Fatale profecto hoc est silentium, &, quo fatalius est, eo minus silere nos patitur.

§. 22. Calcar insuper addunt, quod omnibus ante dictis (§. 15-21.) superaddo, aliorum quoque *exempla*, quibus comprobatum dant, non inutiles habendas esse huiusce modi tractationes. Obuios sese heic sistunt ii ipsi, quorum *Musae pathologicae* de ipso hoc pathemate silent. Licet enim de illo sileant, ipsum tamen de illo in *Pathologia* medica silentium non plane silent. Eos maxime volo, qui in articulis de aliis *haemorrhagiis*, *v. c.* de *deiectionibus cruentis*, *vomitu cruento*, ambigui haerent, num forte earum non nullae, quae vel ipsi tractant, vel ab ab aliis tractatas exemplisque illustratas referunt, ex ipso iecinore suam traxerint originem. Audiamus hoc nomine unum ETMULLERUM, qui in *Opp. ed. Lugd.* 1685. *p.* 85. *non tamen*, inquit, *semper ex splene sunt cruenti illi fluxus*, *vti hoc communiter existimant*, *quin & ex hepate*, *citra lienis noxam*, *vomitus sanguinis fieri potest. De quo confer* HOCHSTETTER *Dec.* I. *Cas. V. p.* 146. *Mirae sane vt subinde sunt humorum metastases & translationes, ita & vasorum anastomoses & apertiones, Conf. de vomitu sanguineo*, *an ex splene*, *an ex hepate?* SCHENCK. *L.* 3. *obs.* THONES *Obs. p.*140. SENNERT. *L.* 3. *pr. part.* 5. *sect.* 2. *c.* 2. *p.* 507. BARTHOLIN. *Cent.* 3. *Hist.* 36. *Cent.* 4. *Hist.* 60, HORST. *l.* 4. *Obs.* 5.

§. 23.

§. 23. Huc etiam (§. 22.) referendi ſunt, qui explicandis *hepatis morbis* peculiarem dicarunt operam, vt MERCATUS *Opp. T. I.* MONTAGNANA in *Opp. ſelect. LIIII. Conſil.* IOEL *Opp. med. 7. IIII.* SEIZIUS in TABB. *curat.* BIANCHINI in *hiſt. hepatica. p.* 11. Hi enim eo ipſo non obſcure profitentur, prae multis aliis adcuratiori indagine dignos eſſe iecinoris morbos omnes, adeoque & hunc, tametſi hi ipſi illum praeteruiderint. *Neglectos* ab aliis *morbos* prae ceteris indagatu dignos eſſe, non modo per ſe planum eſt atque apertum (§. 22.), ſed ſuis etiam id exemplis confirmant maioris nominis viri, qui prope ſingulari ſtudio eos ſibi ſumſerunt explicandos. Quorſum referri merentur CAR. PISONIS *Obſeru. de praeteruiſis hactenus morbis, ex ſeroſa colluuie ortis.* ARNOLDI BOOTII *Obſeru med. de adfectibus omiſſis*, quas tanti fecit HENR. MEIBOMIUS, vt ſua eas ornaret praefatione, & Helmeſtadii denuo imprimendas curaret. HERM. BOERHAUII *atrocis, nec deſcripti prius, morbi hiſtoria. Lugd, Bat.* 1724. EIUSDEM *atrocis rariſſimique morbi hiſtoria altera. ibid.* 1728. Taceo aliorum alia.

§. 24. Nec ii igitur heic (§. 22, 23.) excludendi ſunt, qui in eruendis morbis *abſtruſis* ſeorſim & ex inſtituto deſudarunt, veluti EUST. RUDIUS, MUNCERUS, VERDERIUS, SENNERTUS, alii. *Abſtruſi* enim morbi plerumque ſunt *neglecti*, & *neglectos* haud negligere vlterius, praeſtare, quam de novo tractare iam tractatos, modo demonſtratum eſt. Ab *abſtruſis* autem probe diſtinguamus, oportet, *occultos*, ne oleum operamque perdamus. *Illorum* profundior quidem, at ideo tamen non omnis, negata nobis eſt delectio. *Occulti*, ſiue, vt *Pathologorum* lingua vtamur, *occultae qualitatis morbi* nullam *ſui* praebent *manifeſtationem*, ne iis quidem, qui quouis Argo ſunt oculatiores. Hanc igitur, vel operoſiſſime etiam quæſitam, aut fruſtra adhuc exſpectarunt, aut pro Iunone nubem prehenderunt ii *Pathologorum* ad vnum omnes, qui *Pathologiis* ſuis inſeruerunt articulum de *morbis occultae qualitatis*. Certe, ſi hoc nomine *abſtruſos* indigitant, *minus apto* vtuntur *termino*, adeoque expungendo, vt nullus

C offen-

offenſioni locus ſit, & *data* ceſſent *ſcandala medica*, vbi tot *accepta* euitare non poſſumus.

§. 25. In partes meas, *auctoritate* porro (§. 22, 23.) fulciendas, traho Cel. FURSTENAU ALIOSQUE, qui circa *deſiderata medica* occupati fuerunt. Hi enim omnes praecipuum quemdam *vtilitatis* fructum inde emergere agnouerunt, ſi, quae nondum ſint culta, colantur, quae neglecta adhuc fuerint, vltra haud negligantur. Certe enim *deſiderata* innuunt *deſideranda*, quibus, quod heic illis adnumeravi (§. 21. & *praef. p.* 6, 7.), ſane non cedit.

§. 26. *Reales* ſunt omnino, quos ante diximus, *vſus* omnes (§. 16-23). *Formales* heic indicare meum non eſt. Ceterum, quum perſuaſum mihi ſit, ſtudia noſtra ita comparata eſſe debere, vt non tantum rebus ipſis, ſed & modo has tractandi excellant, adeoque præſtantiori, quod aiunt, *materiae* & *formae* vſu ſeſe commendabilia reddant, in eo quoque totus ero, vt doctrina haec, reapſe vtiliſſima, vtiliori etiam *analyſeos ordiniſque* habitu adornatam ſe ſiſtat. Operam itaque nauabo ſaltem, vt faciam, quae debeo (§. 3-13.) Si, quae debeo, non praeſtitero vbique, mitius imbecillitas mea petit iudicium, petitque vna correctiora & exquiſitius elaborata, hiſce ſubſtituenda.

§. 27. Ex hiſce omnibus (§. 22-26.) denique, iiſque, quae, vberius de hoc morbo expendenda, ſequentur, intelligimus *defectus* PATHOLOGORUM. Vtut enim ſubinde aliquid dixerint de iſto, parum tamen illud eſſe, & fortaſſis ita parum, vt ad nihilum redigatur, exquiſitior illius docebit indagatio. Nonne vero iſtius generis defectus intelligere, alicuius quoque eſt vſus? Certiſſime. Ita enim facilius abiicimus praeiudicatam illam *opinionem*, qua multi occaecati ſibi perſuadent, omnia, quae ad noſtra cognoſcenda pertineant, exhauſta iam eſſe a Maioribus, adeoque facile aliorum, maioris famae virorum, placitis adquieſcere nos poſſe. Sic itaque, excuſſa omni in rebus noſtris agendis oſcitantia, excitamur ad neceſſarium illud oppidoque vtile plus vltra enitendi ſtudium.

§. 28. *At* cuius *vſus*, parci forſan, vel nullius, erit haec theoria, quae in ſola ponitur ſpeculatione (§. 2.)? Facilem aduerſus haec reſponſionem exhibent ea, quae ſupra iam diximus, *Primo* enim ſine *theoretica* huius morbi cognitione nulla eſt ejuſdem *practica*, nulla proinde poſſibilis praxis profutura. Huius namque ſola illa ſtabile praebet fundamentum (§. 20.). *Deinde reliquam Pathologiam* & huic ſuperſtruendam *Therapiam* Deo volente, alia occaſione additurus ſum.

§. 29. Nec eſt, cur quis *obuertat*, rarius obuiam fieri hunc morbum, adeoque *rarioris vſus* eſſe illius *Pathologiam* in praxi noſtra medica. Etiamſi enim rariſſimorum rariſſimus eſſet, eo tamen caſu, quo nobis oblatus fuerit, non minoris foret momenti illius, quam aliorum, frequentius obuiorum, morborum medela, quorum curam habere nos oportet. Deinde adlatum dubium erronea nititur opinione. Neque enim, quod illa quidem fert, infrequentem adeo eſſe hunc morbum, frequentiores illius cauſae, in *Ætiologia* morbi ſuo loco enumerandae, ſatis docent ſuperque.

§. 30. Mitto futiles, quas contra *methodi* nobis conuenientis (§. 6.) vſum mouere ſolent *oſores* illius, obiectiones. Dicam ipſis ſcripſi iam ſupra & alibi, iuxta ibidem citata (§. 3.).

§. 31. Ex indicatis (§. 15-27.) rationibus itaque hiſce (§. 28-30.) aliiſque, quae moueri poſſent, dubiolis indubius manet adornandae *Noſologiae* huius (§. 2.) *vſus*, non modo *formalis*, ſed *realis* maxime (§. 24.), iſque tam *theoreticus* (§. 16-19.), quam *practicus* (§. 20.). Indiuulſo nexu hic ab illo dependet. Verum ergo eſt, quod aiunt: bonus THEORETICUS bonus PRACTICUS, & v. v. ſumme autem falſum, quod ignorantes non nulli ignorantiumque patroni adſerunt, bonum aliquem eſſe poſſe PRACTICUM, licet is non ſit bonus THEORETICUS. Sine hac *praxis* nulla, *rationalis* nempe & profutura. Tanta eſt ſolidioris *Pathologiae* vniverſae, adeoque & praeſentis *Noſologiae* (§. 2.) *neceſſitas*. Non igitur, quod opus, ſed, quod neceſſe eſt, agere videbor in neglecti hu-

ius morbi cognitione, e tenebris eruenda, peculiarem & ſpecialiorem nunc poſiturus operam. Quid? quod pro neglectarum eiuſmodi rerum cultura ambitioſos nos gerere, noſtri maxime curatius odornandi muneris penſique eſſe iudico.

§. 32. Determinatis huius diſſertationis a) *themate adaequato* (§. 2.), b) huius euoluendi norma (§. 3-12.), c) vſuque, quem eius euolutio pollicetur (§. 13-31.), *altera* ſeruandae *methodi lex*, quam ipſa illius inculcat vtilitas (l. c. & §. 26.) *ſummam* nunc poſtulat *reliquae tractationis partitionem*, *praecognoſcendis* hiſce addendam. Hac enim parata via, ad inferiora pede inoffenſo deſcendere nobis licet. *Vid. Pantom. Erud.* §. 9, 12.

§. 33. *Partitionum* fundamenta praebent praefixa nobis *obiecta*. Quemadmodum vero vbique quibuſuis doctrinis noſtris *adaequata* ponere nos decet *obiecta*, ita & horum ambitum exacte adaequare debent deducendae inde occupationum noſtrarum partes & particulae, ſummae, mediae, inferiores, ad imas vſque minimaſque *l. c.* (§. 32.).

§. 34. Totius *Medicinae* ſummas & quæ illius obiectum plene exaquant tres ſunt partes quas conſtituit *morborum* remouendorum, deinde quibus illi remouentur *mediorum*, & denique horum ad iſtos debite remouendos curatioris adplicationis cognitio, adeoque vt breuius & technice rem exprimam *Pathologia medica*, *materia* ſic dicta *medica*, & *therapia medica.* Eodem quo eas dixi *ordine* ex *doctrinae ratione* ſeſe inuicem quoque excipiunt nominatae *partes.* Quae vero *Pathologiae* ſolidioris vniuerſae praecipuae ſint *partes*, quo iſta *ordine* ſeſe inuicem excipiant in *ſyſtematica tractatione pathologica*, alibi iam dixi. *Vid. Diſſ. Polyaemiae Noſologia* §. 11-13.

§. 35. *Prima* itaque eademque *ſumma* (§. 34.) totius *Medicinæ pars* eſt *Pathologia.* Primam hujus partem exhibet *Noſologia.* Secundum iſta, fuſius proinde heic non repetenda, *Pathologia*, quo in ſingulis rite tractandis morbis fungimur *officii* noſtri ratio quadripartitum vbique poſtulat laborem: vnde *quatuor* emergunt *pathologicae tractationis*

tionis summae *partes*, in quarum prima *Nosologiam*, altera *Aetiologiam*, tertia *Symptomatologiam*, & quarta *Semiologiam* cuiusvis morbi adcuratius tradere iubemur.

§. 36. *Nosologia* ad artis regulas tractanda suas iterum (§. 34, 35.) agnoscit *determinatas*, in quas secedit *particulas*, & ad illius *obiectum* exaequatas conuenientius ordinandas. *Nosologiae* nempe *obiectum* sistunt *intimiores proximioresque* ipsorum *morborum conditiones*. Hae sunt: 1) vel *primariae* 2) vel *secundariae*, siue *accessoriae*. Priores quidem: eorum a) *internae constitutiones*, b) *differentiae*, quibus α) vel *specie diversa* determinantur β) vel *distincta*, ea maxime quae facile inuicem confundi possent, discernuntur, eorum c) *stadia* denique *diversa*. Posteriores contra *accessoriae* morborum dictae *conditiones* sunt: a) *subiecta* tam *remota*, quoad א) *aetates* ב) *sexus temperamenta* ד) *consuetudines*, ה) *vitae genera climatum* **) *diaetae* ***) *officiorum* respectu varia a) quam *proxima*, quae *sedes* morborum vulgo dicuntur, quoad partium, quibus insident varios *situs*, *nexus*, *fabricas*, *vsusque* consideranda, b) *existentia*, c) *duratio*, d) *frequentia*, e) *aliaeque* coincidentes saepius notatuque digniores *circumstantiae*.

§. 37. Nec tamen semper & vbique haec (§. 37.) omnia in quauis *Nosologia* sigillatim pertractari, necesse est. Sunt quaedam illorum, quae omitti non numquam possunt, vtpote vel nemini non obuia, vel ita comparata, vt ad rem haud ita multum faciant. Sunt fortassis etiam, quae hinc inde addi possunt. Quae omnia & ipse, quem tractamus, morbus, & specialior, qua circa illum versari nos decet, *prudentia* sua sponte dictitat.

§. 38. Mirum fortasse quibusdam videbitur, nullam in commemorandis praecipuis *Nosologiae* momentis. (§. 37.) mentionem factam fuisse *historiae morborum*. Equidem rectius miror ipsam hanc admirationem. Quid enim mirum, *dogmatica* in doctrina excludi *historicam*? Quis, amabo, *Medicinam* esse dixerit *Historiae*, nominatim *naturalis*, partem? Ne vnam quidem cognitam habeo illius *definitionem*,

ex qua coniicere mihi licuisset, eam umquam pro *disciplina historica* habitam fuisse. Insignem, fateor, eamdemque proxime ad nos spectantem, nobisque vtilissimam *historiae naturalis* partem constituit *morborum historia.* Quis autem non intelligit, ab ipsa *Medicina* plane distinctam esse *Historiam naturalem medicam*, hoc est, *morborum historiam*, seu *historiam clinicam?* Quis porro, *Medicinam historicam* medicum esse non ens, perspicit facile? Adeo lepide res suas agunt, qui in *Pathologiis* suis *morborum historiolas*, saepe vehementer mancas, peculiaris articuli pathologici loco ponunt. Obseruationes, experimenta, & hinc conscriptae historiae medicae fundamenta omnino praebent, quibus superstruitur quoque *Medicina*, at ipsam *Medicinam* non constituunt, quippe quae omnium consensu non *historica*, sed *dogmatica*, est *disciplina.*

§. 39. Commemoratorum (§. 36.) ergo potius (§. 38.), si non quaevis (§. 37.), in quavis *Nosologia* excutienda esse, statuendum est. Eadem eodem, quo dicta sunt ordine plerumque pertractanda esse pariter me tacente nemini non obvium esse potest. Abit illa nempe in duas principes partes, in quarum a) una cujusvis morbi *Nosologia definitiva*, b) altera vero ejusdem *Nosologia accessoria* tradenda est. Missa hac licet omnique reliqua de *hæmorrhagia-intestino-hepatica doctrina medica*, e nostra tamen esse duxi jam soli hujus morbi *Nosologiae definitivae*, vtpote totius reliquae de isto *tractationis medicae* vnico primo stabilique fundamento, operam hic insumere. Quemadmodum vero omnis *definitio* ex *definito* constat *legitimo*, & *notione* illius *definitiva genuina* atque *adaequata*, ita eadem hic ocurrunt duo momenta praecipue expendenda & determinanda a) scil. huius morbi *character nominatim definitus*, b) illius *notio definitiua*, qua definite positi characteris huius *significatus* legitime exprimitur. *Definitis* nostris eorum subiungimus *definitivas notiones.* Praecedit itaque

P. I.

P. I.

HAEMORRHAGIAE INTESTINO - HEPATICAE CHARACTER NOMINATIM DEFINITUS.

§. 40. Vnicam namque eandemque certiſſimam, qua in campum excurrere licet *pathologicum*, viam pandunt adcuratae *morborum definitiones.* Neque tamen oſcitatiores nos eſſe decet in cognitionis noſtrae *obiectorum*, praeſertim quoque morborum, *denominationibus.* Condecet nos, quodlibet cognitionis noſtrae *obiectum*, adeoque etiam quoduis *pathologicum ſuo* adpellare nomine, ſuo, inquam, hoc eſt, eo, quod ipſi reapſe, ſaltem *loquendi vſus* iure, competit, quod *technicum* vocatur, quatenus ab artis peritis adhibetur, & quod *fixum* in eorum Diſciplinis obtinet *vſum*, tametſi de cetero ipſius *artis regulis* haud vbique fuerit conueniens. Cogimur enim interdum *conſuetudinis* tyrannidi obtemperare, terminoſque retinere receptos, vtut minus congruos, modo non ſint *vagi*, aut *ambigui*, ſed ſtabiles *fixique*, & qui *fixos* habeant *ſignificatus.*

§. 41. Mirum quantum peccatur vtrinque (§. 40.) in foro quoque *pathologico.* Legas ſane relegaſque multas multorum *Pathologias*, multo ſinuoſoque ſermone traditas, hiſque perlectis, vix animo repetere, vel alteri intelligenter dicere queas, quodnam illud proprie ſit malum, de quo tot facta fuerant verba. Quin immo ſaepius ne de *nomine* quidem cognoueris, quem explicare volunt, morbum, vtpote tam anfractuoſo, & nunc hiulco, nunc ſpiſſo nimis contextu, tamque turbido verborum rerumque inter ſe diuerſiſſimarum magmate obuolutum, vt ambiguus vbique haereas, vtrum huius, an illius, nominis obuerſetur morbus. Hoi! peruerſa, rerum facies! Dolenda, eheu! *pathologica barbaries*, eoque, pro dolor! magis dolenda, quo coniunctiora nobis ſunt, quae in illa debent tractari. Nonne hinc certum eſt, neglectam nimis eſſe, & damnoſe negligi, adeoque *medica* inter *deſiderata* iure meritoque eſſe referendam MEDICINAM DEFINITIUAM,

§. 42. In vtriusque notae (§. 40.) ipsa hac negligentia (§. 41.) manifestam ac potissimam ex istis (§. 24.) causam deprehendo, cur *haemorrhagia*, de qua agimus (§. 2.), hucusque tantopere fuerit *neglecta* (§. 21. & *praef.* p.6,7.). Loquuntur Auctores in *articulo de haemorrhagiis* etiam de ἄνω & κάτω contingentibus, &, vbi de his verba faciunt, non quidem numquam, sed obiter, nec, nisi coniecturando, & dubie suspicantur, subesse tum forsan *hepatis* quoque *haemorrhagiam*. Nullus autem eorum, quod equidem sciam, occurrit, qui eam vel sui nominis fecerit, vel pro eo, ac par est, definierit, determinatiusque explicauerit. Innuere illum quidem non nulli videntur, quando aliquam hinc inde faciunt mentionem e. g. *fluxus hepatici*, *dysenteriae hepaticae*, *morbi nigri* HIPPOCRATIS. *cet.* Verum, qui ipsorum horum *terminorum*, & *determinationum* eorum debite determinatas reddiderit rationes, equidem noui neminem. Alii semper alios *terminis* hisce denominari volunt morbos, nec iis ipsis, quos ita denominandos esse censent, determinatos adsignant *conceptus*. Inde non potuit non fieri, quin morbi, de quo sermo heic est (§. 2.), exquisitior doctrina negligeretur.

§. 43. Non solum igitur promissi (§. 12.), sed & illius officii mei (§.13.) summam (§.39.) impleturus, scandalumque illud commune (§. 41.) aeque, ac priuatum (§. 42.) euitaturus, ante omnia (§. 40. a.) rationem reddere teneor, cur morbum, cuius doctrina nunc occupatum me tenet (§.2.), *haemorrhagiam*, cur *intestino-hepaticam* dixerim? Cur, inquam, non hoc illoue ex istis (§.42.), cur non eiusmodi alio, cur hoc praecise & singulariter insigniendum duxerim nomine? b) Deinde (§.40.) significantius determinandum mihi erit, quisnam hoc nomine proprie veniat morbus, quem exprimat fixo huic *termino* adfigendus *significatus*? Sic igitur non tam *verba* sectamur, sed *rem* potius consectamur, per illa in *reali* hac *cognitione designandam*.

§. 44. Perquam facile mihi fuisset, vel dictarum (§.42.) aliquam, vel praeter istas aliam adoptare adpellationem. Nec defuissent, quorum praetextu earum vna alteraue potuisset

com-

commendari. Certe in hoc negligentior omnium minime *iis* diſplicuiſſem, qui huiuſcemodi adcurationis pertaeſi, re quaſi bene geſta, mox in ore calamoque habent tritum illud: IN TERMINIS SIMUS FACILES. Vſque facilis equidem eſſe nequeo, nec tam facilem eſſe me patitur illa, mihi aeque, ac reliquis, praeſcripta *artis characteriſticae* lex, quae *aptos receptoſque* adhiberi iubet *terminos*. Huic obtemperaturus, numquam mihi obtemperare poſſum, fateor, quin pertinaciorem me exhibeam in ponendis admittendiſque rerum noſtrarum characteribus. Ea igitur & heic me eſſe pertinacia, quis vituperauerit?

§. 45. Viſne ad rem praeſentem (§. 43.) propius ſpectantem adcurationis huius (§. 44.) excuſationem? Accipe illam. Exiſtimare poſſes, *haemorrhagiam* hanc *inteſtino-hepaticam* eumdem illum eſſe morbum, qui a nonnullis *morbus niger* HIPPOCRATIS dicitur. Quid? quod illam ita eſſe vocandam, diſertis verbis adſerit V. C. SAMUEL SCHAARSCHMIDT in der Anweiſung zu dem *ſtudio medico-chirurgico* Th. *II. Sect. IIII. Cap. IIII.* §. *VIII. pag.* 67. Idem repetit in der mediciniſchen und chirurgiſchen Nachrichten erſtem Jahrgange *Num. LXXXIIII. p. m.* 399. Nonne itaque rectius retineri poſſet hic terminus, vtpote ab aliis iam receptus? Saltem commendare ita ſe videtur haec denominatio nomine HIPPOCRATIS.

§. 46. Verum enimuero (§. 45.) *auctoritatis* huius HIPPOCRATICAE praetextus, quamuis ſpecioſus, nullo nititur fundamento. Memorat quidem HIPPOCRATES *nigras alui deiectiones Sect. VII. pag.* 1068. *E. N. ed.* FOESII, Geneu. 1657. *ibid.* 1066. *D. E. F.* mortem ſignificantes. *L. de rat. vict. in morb. acut. Sect. IIII. p.* 400. *l.* 22. in aeſtuabundis *l. c. S.* 2, 73. *H.* Quid ὑπόστασις μέλαινα HIPPOCRATI ſit, quid ipſi ſint *l. c.* διαχωρήματα μέλανα, docte explicat idem illius interpres. Earum vero primam ſcaturiginem in ipſo quoque hepate eſſe, nuſquam docet, licet remotiorem ſanguinis, alibi effluentis, cauſam ab hepate quoque repetere videatur. Ceterum *denigrationes* a frigido oriundas latius dicit *Aphoriſm-*

17. *Sect. VII.* Τὸ δὲ ψυχρὸν σπασμοὺς, τετάνους, μελασμοὺς καὶ ῥίγεα πυρετώδεα. Immo de nigroribus in pedibus manibusque loquitur *l. c. S. II. p.* 39. *l.* 33. Nominatim autem differit de *morbo nigro* ab *atra bile de morbis L. II. edit. cit. p.* 486. *l.* 48. *seqq.* ibidem de *alio morbo nigro p.* 487. *l.* 28. *seqq.* inquiens: Ἄλλη μέλαινα νοῦσος ὑπόπυρος. καὶ λεπτόδερμος κ. τ. λ. quem morbum conceptis verbis ita exprimit GALENUS: μέλαινα λέγεται καὶ ἡ νοῦσος οὕτως ἀπὸ μελαίνης χολῆς συνισταμένη. *Morbus* igitur *niger* HIPPOCRATIS ex mente huius, optimi sane, interpretis neutiquam designauit *haemorrhagiam hepaticam*, sed morbum, ex atra bile contractum. Ex hisce omnibus itaque liquido, opinor, patet, frustra heic adlegari HIPPOCRATIS *auctoritatem.*

§. 47. Ita vero, quae altera aduersus illud (45.) est responsio, ita vna cadit, quae hac (§. 46.) nititur, *aliorum* (§. 45.) *auctoritas.*

§. 48. Immo haec (§. 47.) pariter, atque illa (§. 46.) eo minus obstare nobis potest, quo vtraque (§. 45.) aliis etiam nominibus remotior est ab ea, quae quo minus a *loquendi vsu* recedamus, prohibet. Communi consensu receptum, non priuato nomine qualemcumque ab hoc illoue adoptatum *loquendi modum* iubemur retinere, praesertim, vbi vel *superfluus* is fuerit, vel *aequiuocus*, vel *minus congruus.*

§. 49. Ad exprimendam autem (§. 48.) hanc *haemorrhagiam* nullo modo apta foret illa (§. 45.) denominatio. Sanguinis, qui eiicitur, nigror nondum sufficientem praebet illius rationem. Nigrescit enim demum vel aliis commistus, vel sola mora in alienis locis haerens, floridus ab initio emanans, & forsan saepius dilutior longius prouectus. Deinde multiplices aliae dantur *denigrationes*, quae totidem *morbos nigros* exhibent. Adeo absonum atque ambiguum esset, ideo hunc morbum speciatim dicere *morbum nigrum.*

§. 50. Porro (§. 46-48.) adeo *aequiuoce* & *vage* loquuntur AUCTORES, qui post HIPPOCRATEM morbi huius mentionem faciunt (§. 45.), vt, istis in diuersissima abeuntibus, non habeas: quorum consensu *loquendi vsum* aliqua stabilire

possis

possis auctoritate. Quidam nempe, vti SCHAARSCHMIDIUS (§. l. c.) aliique, *morbum nigrum* HIPPOCRATIS ipsissimam hanc esse *haemorrhagiam hepaticam* adserunt. Quam vero sententiam HIPPOCRATICAM non esse, ex ipsius HIPPOCRATIS ore modo (§. 46.) audiuimus, simulque intelleximus, eam, si vel maxime tribui posset HIPPOCRATI, nihilo tamen secius admitti haud posse (§. 47-49.).

§. 51. Alii (§. 45, 50.) alios hoc nomine indicari volunt morbos. Breuitatis ergo pauca dumtaxat addere liceat huius *dissensus specimina*, eademque, quod mireris, *academica* maxime. In B. FRID. HOFFMANNI de *morbis ex vitio hepatis* dissertatione, quam Hal. Magd. 1726. tuebatur CHR. FRID. ZIMMERMANNUS, pag. 13. haec leguntur: *si vero non modo ventriculi, sed etiam intestinorum, maximeque ilei, in quo maxima membranarum teneritudo, vasa perforantur*, MORBUS, *ab* HIPPOCRATE NIGER *dictus*, *infestat*, *quo praeter sanguinis vomitum, per alui secessum faeces nigrae & foetidissimae, funesto plerumque euentu, deiciuntur.* Heic ergo excluditur sanguinis ex ipso iecinore fluxus, nec reliqua citatis (§. 46.) HIPPOCRATICIS vbique respondent.

§. 52. Videsis mox aliam (§. 51.) & sub eodem PRAESIDE adstructam quidem defensamque, at ab hac plane discedentem *Pathologiam*, quam in sua, *de vomitu cruento*, disputatione, *ibid. anno* 1729. ventilata; proposuit ERN. EMMAN. GULTORF. *Nec*, inquit hic, *silentio heic praetereundum est*, DOMINICUM PANAROLAM *adfectum nostrum* (vomitum puta cruentum. En! nouum (§. 50.) dissensum) *choleram adpellare sanguineam*, *eo quod pars cruoris simul per aluum descendat. Sed discernere hos morbos conuenit*, *illamque ad haemorrhagias potius referimus* (quo iure (§. 41.)? ni admiseris trita ista (§. 41.): *dico*, *dicimus*, *dicunt*) *morbumque nigrum* HIPPOCRATIS *cum aliis* (quibus? certe non cum PRAESIDE (§. 51.) Sed hoc parum referret, si cetera essent paria. Nec meus quem ad cineres tamen veneror, mecum olim plane consentiebat PRAESES in sua ad *Diss.* qua *specimen ophthalmiologicum* exhibui *Epist. gratulat.*) *nuncupamus*. DICIMUS, scilicet! Neque vero *morbus niger*

HIPPOCRATIS dicit *choleram sanguineam* (4. 46.) neque haec speciatim *haemorrhagiam*, quam intendimus, *hepaticam*.

§. 53. Eadem (§. 52.) chorda HIPPOCRATICA oberrare (§. 50.) videtur CASPARUS RODRIGUEZ de PAYUA qui in *epicrisi critico-apologetica de adfectu atrabilario, mirachiali, siue de morbis cerebri & mentis, qui extra cerebrum originem ducunt, Romae* 1751. *edita*, *p.* 27. dicit, dicique ab aliis adserit, *morbum* HIPPOCRATIS *nigrum* eum ipsum esse, qui alias *bilis atrae turgentis* nomine venire soleat.

§. 54. *Cel.* BARONS in sua ad *Academiam scient. Regiam Parisiensem* de rariori & singulari ventriculi morbo relatione pro *morbo Nigro* Hippocratis habet vomitum cruentum, quo praeter sanguinis grumos membranacea frustula & alia quae ipsi Hepatis portiones visa sunt, concrementa eiecta sunt. V. Auserlesene Abhandlung, welche an die Königl. Academie der Wissenschafften eingesendet worden Thl. II. Aut. FERD. WILH. BEHR Leipz. 1754. IOH. *de* DIEST. *Qu. med. An. raro haemorrhagiis adstringentia. Lut. Paris.* 1741. §. *I. Quum, inquit, tractis in consensum diaphragmate & musculis abdominalibus, molestam molem, atro-rubentes grumos e sinu suo expellit ventriculus, pleno ore euomendos, cruentus adest vomitus. Huic si accesserit nigra picique similis & graueolens alui deiectio, niger Hippocratis morbus est.*

§. 55. Propius (§. 50-54.) a veritate abest, quod recentissime de *morbo nigro* HIPPOCRATIS dixit doctissimus Auctor *inauguralis* suae *de vomitu cruento, plerumqne per se non letali*; dissertationis, quam sub praesidio ILL. ANDR. CL. BÜCHNERI, *Hal. Magd.* 1752. tuebatur IOH. HENR. LICHTENBERG, qui §. XVII. *talis*, inquit, *indolis maxime est illa vomitus cruenti species rarior, immo rarissima, vbi sanguis instar roob sambuci non per superiora solum e ventriculo per viam plane praeternaturalem, sed etiam per inferiora reiicitur, quae iccirco communiter* MORBUS NIGER HIPPOCRATIS *adpellatur, & tantum non semper nanciscitur letalem eventum, praesertim, si laesiones viscerum, lienis nempe,* HEPATIS, *mesenterii, pancreatis (vtpote quae heic plerumque in causa sunt) ita sunt comparatae, vt nec vi naturae vitali, nec arte medica sanari possint.*

§. 56.

§. 56. Nec plane quoque, (§. 55.) vtiſta, (§. 47-54.) ab HIPPOCRATIS mente abludunt, quae noſter RUD. IAC. CAMERARIUS de morb. HIPPOCRATIS nigro habet in docta & utili de *aluo haemorrhouſa* diſputatione, *a.* 1721. quando *pag.* 18. *alius* inquit, *ſolet morbus niger* HIPPOCRATIS *ab iſto excretorum colore dictus, deduci ab hypochondrio ſiniſtro, ſeu referri ad lienem. Sed huius adfecti ſigna hoc in caſu non comparebant. Potior hypochondrii dextri, & eorum, quae ſub iſto latent, habenda ratio.* Inde vero non dum inferre licet, haemorrhagiam, quam ob oculos habemus, hoc nomine eſſe adpellandam (§. 50.).

§. 57. Taceo, tacere hunc *morbum* HIPPOCRATIS *nigrum* pleroſque Pathologos, qui patris ſui, quem HIPPOCRATEM dicunt, haud bene memores, vel, quod, quantum ipſi debeant, non agnoſcunt, vel, quod, quae dixit, non intelligunt. Quae igitur heic auctoritatis ratio? HIPPOCRATIS auctoritas huc trahi nequit (§. 46.), cadit, quae hac nititur, duplici impetu (§. 47. 48.). Multi ambigue & diuerſiſſime explicant, quem dicunt, *morbum nigrum* HIPPOCRATIS (§. 50-56.). Plerique vero plane nihil de iſto habent. Auctoritatem vero *terminis technicis* praeter eorum *aptitudinem* conciliat *frequentior vſus loquendi* (§. 40.). Ergo heic nulla, vel infirma admodum, immo infirmiſſima, ſuppetit auctoritatis ratio, ex qua *haemorrhagiam*, quam nunc expendimus, *hepaticam* (§. 2.) pro *morbo nigro* HIPPOCRATIS habere liceat.

§. 58. Ita vero (§. 57.), quod ſilentio praetereundum non eſt, iucunde, commodeque ac tuto multos praeternauigamus ſcopulos pathologicos, in iſto diſſenſu (§. 45-56.) obiectos, nec quidquam detrahimus HIPPOCRATIS auctoritati (§. 46-50.), quam prae multorum ipſius filiorum auctoritate (adrogantia paene dixerim) ſartamtectamque eſſe, & ſaluam conſeruari, fas eſt.

§. 59. Quod ſi igitur morbus, quem rimamur (§ 2.), non eſt *morbus* ille *niger* HIPPOCRATIS (§. 45-48.), is forſan erit ille, qui ad quorumdam placita dicendus eſſet *dyſenteria hepatica.* Id innuere videtur *diſputatio* illa *fluxum hepaticum exhibens*, quam ſub V. C. IOH. ANDR. FISCHERI praeſidio tuebatur *Erfordiae* 1728. AUG. CHRIST. EILHARD, vbi prima

 theſis

thesis ita habet: *Fluxus hepaticus*, *qui* HIPPOCRATI *L. 2. Epid.* *δυσεντερίη ἄνευ ὀδύνης*, *dysenteria sine dolore*, a GALENO *L. 6. de loc. adf.* vocatur *dysenteria hepatica*, & *l. 5. de sympt. caus.* *ἡπατικὴ ἔκκρισις καὶ αἱματώδης*, *excretio hepatica & sanguinolenta.*

§. 60. ILL. HERMANNUS BOERHAAVIUS in *Aphor. de cognoscendis & curandis morbis* §. 450. vbi de hepatis ad concipiendos in aliaque viscera transferendos morbos adeo procliui indole conqueritur, tandem: *quae dysenteria hepatica?* quaerit, nil respondet. An dubius? Ad hoc respondebunt ILLIUS DISCIPULI. Equidem respondeo: Aut non illa, de qua heic agitur, aut non ita dicenda, haemorrhagia.

§. 61. MICHAEL ETTMULLERUS *Cap. VII. Artic. de dysenteria. Opp. p. m.* 105. *Dysenteriae*, inquit, *species est iste fluxus*, *qui propter hepatis imbecillitatem fieri dicitur*, & alias *fluxus hepaticus dicitur.* Verum enimuero & haec aeque, atque illa (§. 59.) denominatio doctrinae rationi iuxta & *loquendi vsui* repugnat. Recepto enim ab omnibus Pathologis more *dysenteria* angustiori sumitur significatione. Non omnis est cruenta, &, quae cruenta est, non purum dicit sanguinis fluxum, multo minus ex hepate oriundum, nec *fluxus hepaticus* idem designat, aut pro *specie dysenteriae*, quae semper dolorifica & torminosa est, haberi potest, quum hic omnium consensu eius modi torminibus haud saeuiat.

§. 62. Num ergo (§. 61.) *fluxus hepaticus* illud ipsum malum est, de quo dispicitur (§. 2.)? Nonne igitur sine ratione alio id insignitur nomine? Nil nos ferit haec *obiectio.* Primo enim *fluxus hepaticus* alius quoque esse potest, quam *cruentus*, v. gr. *serosus*, *purulentus*, &, quod primo ponendum erat loco, *biliosus.* Ita non satis exacta foret haec denominatio. Deinde ne legitime quidem diceretur *fluxus sanguinis hepaticus*, quoniam alii quoque dantur sanguinis fluxus in hepate & ex hepate, naturales & praeternaturales. Denique *fluxus sanguinis* magis quidem latine, at minus *technice* diceretur. *Haemorrhagiae terminus* pathologicus est, adeoque hoc in foro *technicus.*

§. 63. Accedit hisce (§. 60-62.) quod in doctrinis *Pathologorum dissensus* heic regnet illo (§. 50.) longe maior, immo tantus, vt, num reapse aliquis sit morbus, de quo sub hoc nomine tantum verborum faciunt, omnibus perlectis, tandem dubitaueris, adeoque ad NON ENTIA PATHOLOGICA; quorum maior, ac vulgus quidem credit, est numerus, facile retuleris. Ne iusto durius haec dici dixeris, considera, si placet, denominationem illius, eamque cum explicationibus, quas nobis de isto suppeditant, confer. In *definito* dicunt *fluxum hepaticum*, in *definitione* autem nihil quidquam de illo habent, sed tantum non omnes de fluxu, non ex hepate, sed aliunde orto, loquuntur. Absonam hanc absurdamque Pathologiam ex parte saltem perspexisse iam videtur laudatus ETTMYLLERUS citato loco (§. 61.) in Artic. *de fluxu hepatico p. m.* 122. quando dicit: *Ad deiectiones alui cruentas pertinet etiam fluxus hepaticus, ita veteribus dictus, quando sanguis aquosus, tenuis, atque, vt vocant, loturae carnium similis, absque doloribus per aluum copiose excernitur. Adpellationis ratio ex falsa hypothesi desumta est, quod nempe hepar sanguificet, adeoque ex deficiente sanguificatione in hepate hunc fluxum oriri voluerunt. Sed talis fluxus hepaticus veterum est re vera* NON ENS.

§. 64. VARANDAEUS integrum de *fluxu hepatico* tractatum conscripsit, multisque pauca dixit, quae lectori, quod est satis, facere possint. PETRUS IOH. FABRI adnotavit *fluxum hepaticum*, ex potu aquae frigidae & vsu lactucarum cum aceto multo curatum, praeuia purgatione, ex extracto rhabarbari, Tra. corall. cum aqua cinnam saepius capta. *Morbi* incerti nominis incerta curatio. B. BARBETTE *fluxum hepaticum* pro specie *fluxus haemorrhoidalis* habet. *Pr. l.* 4. *c.* 6. GALENUS *L.* 5. *de loc. adf. c.* 7. illum quaerit in deiectionibus aluinis, loturae carnis similibus, ab intemperie frigida & imbecillitate hepatis productus. IOH. HENRICUS SCHULZIUS in *Pathol. Spec. Cap. XII.* §. 141. *p. m.* 205. BARBETTE sententiam retinet, dicens: *Fluxus hepaticus . . . . . est nil ab haemorrhoidibus diversus, & secundum omnes circumstantias eamdem obseruationem postulat.* In *noua* illa *Pathologiae delineatione*, *Ro-*

stochii

ſtochii 1755. publici iuris facta, §. 250. *fluxus hepaticus diarrhoeae* ſpecies pronuntiatur. Alii *dyſenteriae* ſpeciem eum eſſe docent, vt videre licet ex iis, quae ſupra citauimus (§. 59. 61.). Adeo *variant Auctores nomina reſque*, *ſed confuſe* ita *variant*, *ſicque variando miſere confundunt*, *confunduntur que.*

§ 65. Nec dum huius diſſenſus (§. 63, 64.) ſatis eſt. Ad plane repugnantia is adſcendit. *Alii* quippe in *fluxu hepatico* hepar non adcuſandum, *alii* e contrario adcuſandum eſſe contendunt. Inter priores militant MARCELLUS DONATUS, DOLAEUS, BARBETTE, SYLUIUS, *alii.* Hi igitur lepide quaſi demonſtratum eunt, morbum, quem dicunt hepaticum ſ. hepatis morbum, non eſſe hepatis morbum, ſuae ipſorum linguae vitium perpulchre eloquentes. Eo repugnantiae procedit quorumdam dicendi licentia (§. 41.), qui lingua ſua volubili toties obuertunt repetuntque illud: IN TERMINIS SIMUS FACILES (§. 44.)

§. 66. In ambiguo mecum (§. 64, 65.) heic haeſerint ſcitius dicta audire & curare ſoliti, qui fieri poſſit, vt ſolemnior haec dicam, an inſolentior, non tantum ſermone, ſed & reapſe, *barbara dicendi conſuetudo* obtinuerit, immo inualuerit, nec exoleuerit hodienum. Fateantur igitur, praeclaros iſtos ſuperiorum *artium*, attamen ne dicendi quidem artis peritos, *Magiſtros*, vtut *experientiſſimos excellentiſſimoſque viſos dictoſque*, ad inferiora reuocandos & amandandos eſſe ſubſellia, in quibus non tam *rhetorica*, quam potius *philoſophica*, traditur *Philologia*, vt, hocce tirocinio ſubacti, *erudite loqui* diſcant. At at hoc, eho! dictu factuque quam difficile! Dixerint propterea citius, huius conſilii ambigui, mitius & honorificentius tamen excipiendos atque exculpandos eſſe ſcilicet! *doctiſſimos* hoſce, *docere* tantum *neſcios*, & tanto vaſtiſſimarum ſcientiarum adparatu obrutos *Polyhiſtores*, vt, *quae ſciunt*, *eloqui neſciant*, quamuis, quae ſciunt, alios quoque ſcire velint: vnde nos Germani dicimus: **Er iſt ein groſſer, gelehrter Mann, er weis viel: er kan es nur nicht an den Mann bringen; er kan es nicht ſagen.** h. e. hic, iſte *eſt vir multae eruditionis*, *eruditionem vero*

ſuam

suam cum aliis communicare nequit. Seu: *Multa scit, sed, quae scit, eloqui nescit.* SCILICET! *Plura*, fidem Numinum! *neque scimus, neque sciri a nobis oportet, quam quae eloqui scimus & possumus, vbi debemus.* Hoc nomine valet illud PERSII:

Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter.

Quae nil opus est sciri, ea nescimus vtiliter: at, quae sciri opus est, sibi soli scire, crimen est. Quis non patitur facile, se mecum ita moneri & excitari?

§. 67. Ad rem praesentem (§.62-65.) reuertor, in qua praeterire nequeo, quae in dissertationis HOFFMANNIANAE loco citato (§. 51.) leguntur, conceptis verbis huc transferenda, & in sequentibus ad aliorum explicationem excitanda. Haec ista: *Accedit denique subcruentum illud alui profluuium, in Medicorum scholis* fluxus hepatici *nomine notum. De huius origine & causa magnus inter Medicos viget* dissensus, *dum* quidam *dysenterici*, quidam *haemorrhoidalis fluxus speciem esse volunt*, non nulli *hepar adcusant*, alii *denique ad intestinalia & mesaraica vasa eius ortum referunt. Verum licet ingenue profiteamur, nos hunc adfectum numquam obseruasse* (§. 21.), *praeter symptomata tamen, vt morbo huic propria, passim ab* AUCTORIBUS *exposita, dissectio defunctorum luculenter testatur, in hepate eius sedem esse constituendam. Vberrimam enim obseruatores* BONTIUS *de Med. Indor. L. III. obs. VIIII.* MANGETUS *bibliothec. practic. tom. II.* BALLONIUS *L. I. Consil.* 63 aliique, *in* BONETI *sepulchreto* adlegati, *fidem faciunt, in fluxu hepatico interemtis semper erosum ac putre, immo eodem, quod in viventibus successerat, liquamine subcruento, loturae carnium simile diffluens, repertum fuisse. Quare proxime ad veritatem accedere videtur sententia* BIANCHI, *quam in hist. hepat. p.* 172. & 455. *seq. promit, adserentis: fluxum hepaticum oriri, quando sanguis, serosa colluuie redundans, ad hepar per portam aduehitur, & in eius compage lentius cursum conficiens, dissoluta magis crisi ipsos canales laxat*, continuos portae ramis biliares ductus subit, &, *absorpta bile*, per hos ad duodenum defertur, *ac demum per anum secedit.* Catarrhum *ideo* hepatis *hunc fluxum vocat, qui, si diutius visceri incumbit, sensim ipsam substantiam eliquat, &*

acrimonia sua exedit, vt corrumpatur & tabo diffluat. Curationem ita instituendam esse praecipit, vt curata labis in hepate habeatur ratio, obstructum expediatur, laxum firmetur, serosa colluuies subducatur & acrimonia inuertatur, quae an experientia confirmetur, iis, quibus hic morbus sanandus offertur, vlterius explorandum relinquimus.

§. 68. Pauca habeo, quae ad ista (§. 67.) monere possim. Priora cum iis, quae de illo dissensu dixi (§. 62-66.), consentiunt. Posteriora propius ab iis distant, quae de *haemorrhagia intestino hepatica* porro dicturus sum. Vtraque igitur in partes meas trahere licet. In eo tantum inde discedo, quod, hanc ideo tamen *fluxum hepaticum* dici posse, negem. Nec obstat adserto consensui leuior hic dissensus. Rationem huius iam dedi (§. 62.).

§. 69. Ex hisce omnibus (§. 62-69.) conficitur, *haemorrhagiam* illam, quam expendimus (§. 2.), hepaticam non esse eum morbum, qui *fluxus hepatici* nomine alias solet venire.

§. 70. Forsan denique illa (§. 69.), ea est morborum species, quam BIANCHI adpellat *catarrhum hepaticum* (§. 67.). Proxime a veritate abest haec sententia. Nec tamen plane responderet *artis regulis*, hoc dicere. Repugnaret id ad minimum *vsui loquendi*, secundum quem *catarrhus* in *Pathologia* angustiore sumitur significatione. Recepto enim dicendi more non sanguineam, sed *serosam* potius, is designat *fluxionem*.

§. 71. Iam, quae animo calamoque concepta habeo, sic colligo: Si *haemorrhagia* illa, quae considerationis nostrae *obiectum* constituit (§. 2.), neque *morbum nigrum* HIPPOCRATIS (§. 45-58.), neque *choleram sanguineam* (§. 51.), neque *dysenteriam hepaticam* (§. 59-61.), neque *fluxum hepaticum* (§. 8. 62-68.), neque *catarrhum hepaticum* (§. 69. 70.), neque denique *alium*, quod quidem nobis cognitum sit, recepti nominis morbum exhibet: in illa designanda, nihil nobis difficultatis parit *vsus loquendi*.

§. 72. Hoc non obstante (§. 71.), primaria *artis characteristicae* regula postulat, vt apta seligamus ad res signandas *signa*, h. e. istas *clare*, *pulchre*, *exacte* & *vsitate* exprimentia, adeoque nec *peregrina*, nec *obscura*, nec *barbara*, nec *aequiuoca*, aut *vaga* (§. 40, 44.). Ita vero, sin minus per omnia, at a potiori tamen, comparatum esse *characterem*, quo, quem heic expendo, morbum exprimo, vix ac ne vix quidem in dubium poterit vocari.

§. 73. Tuentur hunc (§. 72.) ex vna parte, quae hactenus *remotiue* dicta sunt (§. 44-71.). Nunc eumdem altera ex parte *positiue*, quod aiunt, tueri, haud erit difficile. *Haemorrhagiam* adpellamus morbum nostrum, *termino* vbique recepto, vtut *graeco*, ciuitate tamen latina donato, & *technico*: *haemorrhagiam*, repetimus, quum sit sanguinis fluxus, *hepaticam*, quod ex hepate, *intestino-hepaticam*, quod ex isto in intestina sanguis promanat; *intestino-hepaticam* porro a potiori, secundum regulas istius modi vocabulorum combinationis, & ex dicta ratione, quoniam prima eius scaturigo in hepate est, nec ideo denique *hepatico-intestinalem*, aut nude *hepaticam*, vt ab aliis *hepaticis haemorrhagiis* discernatur, quae etiam non esse possunt *hepatis haemorrhagiae*, licet in hoc viscere remotiorem sui habeant rationem.

§. 74. *Haemorrhagia* (αἱμοῤῥαγία) dicitur a vocabulis graecis αἷμα, *sanguis*, & ῥαγῆναι, quod vocabulum ex GALENI sententia idem apud HIPPOCRATEM denotat, quod ἀϑρόως ὁρμᾶν, *cum impetu & confertim prodire.* Vid IOH. GORRAEI *Defin. med. p.* 11. *ed. Francof. ad Moen.* 1578. ANUTII FOESII *oeconomia* HIPP. *p.* 8. *ed. Geneu.* 1662. Vnde & hodie non nulli *haemorrhagiae* vocabulo non nisi copiosum sanguinis cum impetu effluxum significari volunt. Vid. ILL. *van* SVVIETEN *Comment.* in BOERHAVII *Aphorism. T. I.* §. *CCXVII. p.* 344. *coll. T. III.* §. *cIↃVII. p.* 250 & Cel. SCHREIBER in der Anweisung zur Erkenntnis und Kur der vornehmsten Krankheiten. *Cap. XVIII. pag.* 169. Verum neque vocis ἔτυμον, neque GALENI explicatio, neque ipse denique HIPPOCRATES, nobis

 bis

bis adeo arcte loquendi necessitatem imponunt. HIPPOCRATES quidem moderatum lentumque sanguinis effluxum ἔῤῥυσιν, ac lene illius stillicidum σταλαγμὸν adpellat, at *haemorrhagiae* nomine semper & ubique non nisi largiorem, & cum vehementiori quodam impetu coniunctum, effluxum designari, id vero probari nequit. Deinde res potius, quam modum, quo eas technice exprimi oporteat, HIPPOCRATEM docere nos voluisse, est statuendum. Id vel sola docet illius doctrina de *haemorrhagia narium*. De hac enim vbi loquitur, nude eam dicit *haemorrhagiam*. Testem huius adserti citamus GALENUM, cuius verba *Comment. I. in Lib. III. Epid.* ita habent: Ἁιμοῤῥαγίαν ὁ ἹΠΠΟΚΡΑΤΗΣ καλεῖ ἄνευ τοῦ προσθεῖσθαι τὸ μέρος, ἐξ οὗ χεῖται τὸ ἅιμα, τὰς ἐκ τῶν μυκτήρων ἀποτετελημένας. Denique post HIPPOCRATEM & GALENUM, quorum temporibus tot tam variae erant vocabulorum migrationes, ita inualuit *latior* termini huius acceptio, vt, recedere ab ea, nefas foret. Quorsum accedit, quod illa in se quoque minus commoda esset futura. Deficeret enim terminus generalis, omnibus istius generis profluuiis designandis communis.

§ 75. Iam nunc (§. 39.) stabilire licet firmum ipsius *rei praesentis fundamentum*, cui superstruenda est omnis reliqua morbi huius cognitio. Succedit nempe

P. II.

HAEMORRHAGIAE INTESTINO-HEPATICAE NOTIO DEFINITIVA.

§. 76. *Haemorrhagia intestino-hepatica definite* denotat internam hepatis haemorrhagiam, ex hoc per vasa bilifera ad intestinum duodenum determinatam.

§. 77. *Artis analyticae* praecepta haud sinunt, a nobis negligi in *notione totali partiales*, quae illam ingrediuntur, *notiones*, *definite* omnino sciendas. Alias enim aut *plenum definiti conceptum* non habemus, aut, quem habemus, eum cum aliis intelligenter communicare, & distincte explicare nequimus. In integro exactoque aliquo *systemate* istae ex antecedentibus intelliguntur, atque solis paragraphorum *citationibus*

bus vtiliter breuiterque repetuntur. Quum vero, quae heic ita excitare poſſim, non habeam, & lectorum & mea ipſius intereſſe iudicaui, in praeſenti *Pathologia* ea, quae ad *diſtinctam* dictorum (§. 76.) cognitionem nos ducunt, altius repeti, explanatiuſque expediri.

§. 78. Proximum definiti (§. 76.) morbi *genus*, quod ad eaſdem leges (§. 77.) ponendum erat, exprimit *hepatis haemorrhagia.* Variam eſſe huius *vocis poteſtatem*, *ampliorem* nempe & *arctiorem*, *hac* autem, non *illa*; eam ſeſe nobis heic offerre, ex iis, quae ante dicta ſunt (§. 74.), clarum eſt. Praemiſſa itaque hac *diſtinctione*, nil reſtat, quam, quae ſponte ita nobis ſit obuia, *definita* illius explicatio.

§. 79. *Haemorrhagia* nimirum, *ſtrictius* (§. 78.), &, ſin minus plane *apte* (§. 72.), *vſitate* tamen (§. 74.), adeoque *technice* dicta, dicit qualemcumqne ſanguinis in corpore animali contingentem effluxum, ſeu e canalibus, ſiue vaſis, ſtrictius dictis, egreſſum.

§. 80. a) *Qualemcumque* repeto (§. 79.), ſiue *modicus* & lenis, ſiue *largior* & concitatior fuerit, adeoque non ſolum poſteriorem (§. 74, 78.): b) ſiue porro *naturalis*, ſiue *praeternaturalis* fuerit, itaque non ſolum poſteriorem. Neque enim omnis *haemorrhagia* praeter naturam contingit. c) *Sanguinis*, addo, cuiuſcumque craſeos is fuerit, adeoque floridioris, aliuſque conditionis. d) *In corpore animali contingentem* ſupperaddo, *ſiue* in iſto ſubſiſtat, *ſiue* extra illud promanet. Neutrum igitur excluditur, e) tametſi *excludantur* alii ſanguinis, e corpore animali iam eiecti fluores v. c. inter fartorum manus (caue, rideas hanc adcurationem, ne vltra botularios non ſapere videare). f) *Effluxum* nominaui, non profluuium, aut qualemcumque ſanguinis fluxum, qui *multiplex* eſt in corpore animali, vbi is tamen neutiquam haemorrhagiae nomine venit. g) Hunc effluxum denique, expreſſioris *explicationis* loco, dixi *ſanguinis e vaſis egreſſum*, vnde alias *extrauaſatio* dicitur: e *vaſis* puta, tam ſibi dicatis, quam alienis. Ita vero debite diſtinguitur omnis *haemorrhagia* a ſanguinis in alios canales profluuio, v. gr. ſub *inflammationi-*

 mationi-

mationibus, *pathologice* dictis, vbi ex vasis sanguiferis in alia, sanguini vehendo non dicata, vasa serosa alia defertur. Quis vero vmquam eius modi sanguinis profluuia haemorrhagias dixit? Ita quoque intelligimus, quae sint, & quomodo differant *haemorrhagica* ab ipsis *haemorrhagiis*. Ecquis itaque, haec omnia sollicite ab se inuicem esse discernenda, non statuerit?

§. 81. Eumdem (§. 79.) fere conceptum inuenio in dissertatione de *notis*, *haemorrhagias praesagientibus*, sub praesidio ILL. ANDR. EL. BYCHNERI Hal. Magd. 1755. ventilata, in cuius §. XI. p. 8. doctissimus illius auctor, IOH. CUNR. LUTGERT, dicit: *quoniam protinus in euoluendis variorum singularium sanguinis fluorum nobis insumendus est labor*, *vt in genere statim intelligant* LECTORES, *quid rei nunc a me exspectari possit*, *ad* DEFINITE *significandum* QUODCUMQUE SANGUINIS PROFLUUIUM *haemorrhagiae vsus sum voce*, *ampliorem adeo*, *aut*, *quod vulgo dicunt*, LATIOREM *habente* SIGNIFICATIONEM. Consensum vides in eo, quod dixi (§. 74.). Quae addi hisce debuerunt, docent proxime antecedentia (§. 79, 80.).

§. 82. Non omnes *haemorrhagiae* sunt *praeternaturales*. Dantur quoque *naturales*. Vnde recte *diuiduntur* α) in *naturales*, & β) in *praeternaturales*. *Illae* secundum naturae institutum, *hae* vero contra illud contingunt. *Illarum* exempla praebent *lochia* & *catamenia*, vtrimque scilicet legitime constituta. In *sequiori sexu* hae occurrunt, *potiori* enim nullae sunt *naturales*.

§. 83. Erronee namque pro *naturalibus* habentur *narium haemorrhagiae* & *haemorrhoides*. Quamvis itaque, *naturalium* respectu, nil commune habeant mares cum feminis, his tamen cum illis maximam partem communes sunt *praeternaturales*. Hinc *praeternaturales haemorrhagiae* (§. 82.) *duplicis classis* sunt, scilicet *sexui a*) *propriae*, *b*) *communes*. *Sexui propriae* sunt: א) *potiori*, ב) *sequiori sexui propriae*. *Illae* sunt qualescumque genitalium virilium, internorum & externorum, haemorrhagiae, non exceptis ipsis artificialibus *e. g.* post venae

sectio-

ſectionem in pene, ſub ſectione herniae ſcrotalis, caſtratione, cet. Ad *poſteriores* referuntur *catamenia irregularia*, *lochia inordita*, *haemorrhagiae vterinae*, ſtrictius dictae, aliae *genitalium femineorum haemorrhagiae*. *Vtrique ſexui communes* multiplices ſunt *e. g. haemorrhagiae narium*, *haemoptoë*, *haemorrhoides*, *haemorrhagiae vterinae*, *mictus cruentus*, *aliae* quam plurimae.

§. 84. Vulgaris eſt *morborum diuiſio* in *vniuerſales* & *particulares*. Hanc vero, non niſi certo reſpectu, trahi huc poſſe, exiſtimo. *Vniuerſalis morbus* vel integri corporis, vel partium illius integrantium, intuitu dicitur. Prioris nominis haemorrhagiam vniuerſalem *in ſe* & *abſolute* impoſſibilem eſſe, haud adſeuerauerim. Dubitauerim tamen de *externa*, hoc eſt, *exſiſtentiae* illius *poſſibilitate*, vtut AUCTORES huius exempla habuiſſe videantur. Spectant huc, quae cumulate recenſentur in diſp. de *haemorrhagiarum complicatione*, Praeſide Cel. MICH. ALBERTI & Reſpondente GOTTL. CHRIST. WILFROTH *Hal. Magd.* 1752. habita *p.* 16. *ſqq.* Primo autem, quae heic adducuntur de haemorrhagia Regis Galliarum, CAROLI VIIII. ex omnibus excretoriis procedente, quam habet de SERRES in hiſtoria dicti Regis; porro de haemorrhagia religioſae cuiuſdam, ex omnibus partium meatibus facta, quae a SCHENCKIO *in Obſ. L.* 3. *de venis* & *ſanguine Obſ X.* e FLORENTINI LEUDANI *Martyrologio* relata refertur; item de haemorrhagia vniverſali ex A. N. C. *Dec. II. An. II. Obſeru. CXXXXIIII*; poſtea de *haemorrhagia ſimultanea* e ſingulis locis haemorrhagicis in iuuene XXI. annorum, & conſimilia, aut cum grano ſalis ſunt accipienda, aut incerta plane. Deinde *haemorrhagiae concurrentes* neque cum *complicatis*, neque cum *vniuerſalibus*, ſunt confundendae, quorſum ſpectant hiſtoriae, ibidem commemoratae, de haemorrhagiis, e multis locis diuerſis vna ſuccedentibus.

§. 85. Quamuis autem reſpectu totius corporis *vniverſales haemorrhagiae* externam habeant impoſſibilitatem (§. 84.), adeoque ex ſuperfluo huc traherentur, intuitu tamen integrantium corporis partium, vtiliter admittuntur eae in praeſenti de *haemorrhagiis* doctrina, eaque tenus *haemorrhagiae*

rhagiae non incongrue *dividuntur* : in α) *vniuerſales*, & β) *particulares*.

§. 86. Praeterea (§. 84, 85.) multo vtilius ſecundum partium corporis varietatem ordinantur *haemorrhagiae*, vel in vniuerſum omnes, vel ſolae, quae dicuntur (§. 83. b.), *praeternaturales*, nempe *vtrique ſexui communes*. Neutiquam vero putandum eſt, idem hoc fieri poſſe in *generali* alicuius *ſyſtematis delineatione*, vbi doctrinae rationi plane diſſentaneo modo combinarentur diuerſiſſimae indolis morbi. Quam plurima huius commatis *ſchemata Pathologica* in lucem prodeunt, ſed quae vbique *abſona*, & docentibus atque diſcentibus *inutilia*, immo ipſis aegrotis *ominoſa* ſunt. Heic vero occurrunt eiuſdem & nominis & conditionis morbi, quorum genus ſubiectas ſpecies & *theoretice* & *practice* concinno, eodemque in re ipſa fundato, exhibet nexu.

§. 87. Commode autem inde (§. 86.) diſpeſcuntur in *haemorrhagias* I) *capitis*, II) *trunci*, III) *artuum*. *Capitis* in *haemorrhagias* a) *cranii*, b) *partium*, *cranio ſubiectarum*. *Trunci* in *haemorrhagias* α) *colli*, β) *thoracis*, γ) *ventris*. *Artuum* in *haemorrhagias* א) *ſuperiorum*, ב) *inferiorum* artuum cet. Quibus omnibus, vtpote per ſe claris, nos immorari, opus non eſt.

§. 88. Propius (§. 87.) ad eam haemorrhagiam, cuius *Noſologiam definitivam* euoluimus, (§. 2.) accedamus. Haec ad *ventris haemorrhagias* pertinet, quas inter eminent *hypochondriacae*. Hae variae iterum ſunt, tam in dextro, quam laevo hypochondrio. Hypochondriorum regiones ex conſuetis dimenſionibus anatomicis notae ſunt. In hypochondrio dextro ſitum eſt hepar, nobile illud & principale corporis viſcus. *Hepatis haemorrhagiae* aliae *externae* ſunt, aliae *internae*. Nec haec, per ſe plana, fuſius explananda eſſe, cenſeo. *Internarum hepatis haemorrhagiarum ſpecies* eſt praeſens. *Species*, inquam. Dantur enim aliae *internae hepatis haemorrhagiae*, vbi ſanguis ex vaſis ſanguiferis non in dictos (§. 76.) canales biliferos, ſed in reliquam hepatis ſubſtantiam effunditur, adeoque ab hac diſcernendae ſunt, nec *inteſtino-hepaticae* dici poſſunt (§. 73.).

§. 89.

§. 89. Haemorrhagia igitur, circa quam versamur (§. 2.), est a) *haemorrhagia hypochondriaca*, b) inter hasce & alia mala hypochondriaca *hepatis haemorrhagia*, c) has inter *interne hepatis haemorrhagia* (§. 88.), d) interque has denique *intestino-hepatica*, proxime ita denominanda (§. 73.). Hoc nexu pathologico (§.) cohaerent praesentes doctrinae, nullis, alias sollemnioribus, hiatibus diremtae, aut inordinata rerum successione disiectae.

§. 90. Cur autem proximi generis loco posuerim *hepatis haemorrhagiam*, nec eam, ut in definito, dixerim *hepaticam*, haec subfuit ratio. Non omnis *haemorrhagia hepatica hepatis* est *haemorrhagia*. Hepatica quoque est, quae caussam habet in hepate, & extra hoc viscus alibi tamen prorumpit, adeoque non est ipsius *hepatis haemorrhagia*. Hoc ipsum quidem aliquid derogare videtur definito, illiusque aptitudini. Verum non vbique suppetunt *termini*, hoc respectu omni exceptione maiores. Vbi proinde ii saltem seligendi sunt, qui aptitudine sua alios ad minimum antecellunt (§. 40.). Id quod heic observatum esse (§. 72, 73.), existimo.

§. 91. Plana hac (§. 82-90) via ita deventum est ad *proximum* (§. 78.) *definiti morbi* (§. 76.) *genus*. Multum hoc refert. Attamen non omne trahit momentum in *desideranda* (§. 41.) hodienum, exactiore *pathologia definitiva*. Haud, inquam, sufficit nosse, de quo quilibet morbus proxime sit genere. Expedit quoque quam maxime, scire, cuius notae *speciatim* is sit in suo genere. Expedit intimius perspicere, quae eius, quod aiunt, sit *differentia specifica*.

§. 92. Haec (§. 91.) in praesenti morbo perspectu perquam facilis est. Ad hanc exprimendam dicitur, *ex hepate per vasa bilifera ad intestinum duodenum determinata, haemorrhagia* (§. 76.). Ita & clare, & adposite, haec haemorrhagiarum *species* exprimitur & discernitur ab omnibus aliis, tam hepatis ipsius, dictarumque partium, quam reliquis, quoquot earum sunt, corporis humani haemorrhagiis. Non *ab* hepate, sed *ex* hepate, oriri dicitur, quoniam plures dantur, *ab*

 hepa-

hepatis vitio productae, nec tamen in & *ex* ipso hepate erumpentes; &, quae ex eo propullulant, non ab hepate solo oriundae sunt, sed aliunde etiam inducuntur. *Praepositio* illa enim causam efficientem technice designat. Nominatur ejus ex hepate ortus ea latitudine, ut qualiscumque eiusmodi fluxus inuoluatur, *siue* is ex *arteriis*, *siue* ex vena portarum, *siue* ex hepaticis seorsim, *siue* ex pluribus omnibusue scaturiuerit. Haud vero omnis inde nata, haemorrhagia ea est, de qua loquimur. Occurrunt hepatis haemorrhagiae ad alia, quam ad dicta, vasa determinatae. Ad hoc discrimen proxime exprimendum dicenda fuit hepatis haemorrhagia, *ad vasa bilifera, perque haec ad intestinum duodenum, determinata*, repeto, *siue* in poris vasisque biliferis cruor substiterit, *siue* in ipsum intestinum deducatur, *siue* porro ex hoc per superiora, *siue* per inferiora, *siue* vtraque via eliminetur, *siue* denique omnibus dictis modis suum non amplius inueniat exitum.

§. 93. Amplus se nunc panderet campus anatomicus, splanchnologicus & angiologicus, in quem excurrendum heic esse, videri posset. Quin immo non nullis forsan eiusmodi additamenta minus superflua videri potuissent, quam ea, quae in antecedentibus dixi, & dicturus sum in sequentibus. Videas sane multos in expediendis rebus suis pathologicis, aliisque, vel praesentissimis, parce parcos, at in hisce tamen mirum quantum prodigos. Atat *reapse superflua non superflua & reapse non superflua superflua haberi & videri, videre malo, quam extra oleas vagari.*

§. 94. Isthaec (§. 93.) heic omnino praesumere licet, aut aliunde excitare. Quae igitur huc spectant, rerum anatomicarum gnarus, animo tecum repetito, aut, si placet, adito auditoque, qui haec tradiderunt, superioris praesentisque aeui Anatomicos. Videsis, maxime huc trahenda, *anatomica* potius, quam *physiologica*, in HALLERIANA *Physiologia*, quam *physiologicas*, potius *anatomicas*, vtpote longius ductas, *primas* exhibente *lineas*. Perlustrato, quas legisse te paenitebit num-

quam

quam , & quales fortaſſe non quaeſiveris in *phyſiologia* tam *anguſta*, ampliſſimas, atque per multos §phorum & paginarum numeros exquiſite ductas, *lineas anatomicas* , quibus abunde & ad vivum depinxit *hepatis fabricam*. C. XXVII. §. DCLXVIII - DCLXXXXII. Vix ac ne vix quidem , mihi crede , vel ex iis ipſis , qui ſeparato ſtudio in tradendis rebus *anatomicis* toti ſunt , ſe tibi offeret vllus , a quo de hoc viſcere plura in adeo contracto compendio exhibita, exſpectare poſſis *anatomica*, quae contra in *phyſiologicis inſtitutionibus* praeſupponenda omnino eſſe, ſtatuit Cel. CHRIST. GOTTL. LUDVVIG in *inſtit. phyſiol. c. IV.* §. 64. *c. V.* §. 244. *c. VI.* §. 277.

Errata typographi potiora.

P. 2. *pertiſſimos* l. peritiſſimos. P. 3. lin. 14. *noſiris* l. *noſtris*. P. 5. lin. 16. *qua* l. *quam*. P. 6. lin. 25. *indicabis* l. *iudicabis*. P. 7. lin. 18. *proh:be* l. *prohibet*. §. 1. lin. 7. *ante* quam *del.* illa. §. 2. lin 8. occupet *l.* occupat. lin. 9. definitiua *l* *definitiua*. §. 3. lin. 3. iubor *l.* *iubeor*. §. 5. lin. 3. *ſymbologica* l. *ſymboiologica*. § 11. lin. 5. MATTHEMATICIS *l.* MATHEMATICIS §. 12. lin. 7. *rerum*, quam *verborum* l. *verborum*, quam *rerum*. §. 14. lin. 16. *Pathalogicam* l. *Pathologicam*. §. 17. lin. 20. ἀντοψία l. αὐτοψία. §. 20. lin. 13. Iuueniemus *l.* Inueniemus. lin. 17. *poſt* morbos *add.* nos. §. 22. lin. 12. ETMULLERUM *l* ETTMULLERUM. lin. 19. THONES *l.* THONER. §. 24 lin. 9. delectio *l.* detectio. §. 31. lin 17. odornandi *l.* adornandi. §. 34. lin. 1. ſummas *l.* ſummae. lin. 2. exaquant *l.* exaequant. lin. 9. iſta *l.* iſtae. §. 35. lin. 4. *Pathologia* l. *Pathologici*. §. 36. lin. 11. *ante* tam *pone* α). lin. 12. ante *temperamenta* pone 𝔷). lin. ead. ante *climatum* pone *). lin. 13. a) *leg.* β). §. 39. lin. 1. potius *l.* potiora. §. 42. lin. 11. illum *l.* illam. §. 43. lin. 12. ſed *l.* quam. §. 51. lin. 11. *deiciuntur* l. *deiiciuntur*. §. 52. lin. 5. GULTORF *l.* GUTTORF. lin. 6 PANAROLAM *l.* PANAROLUM. §. 54. lin. 1. BARONS *l.* BARON. lin. 6. Abhandlung *l* Abhandlungen. lin. 7. Aut *l.* Interpr. lin. 10. *inquit l.* inquit. §. 59. lin. 8. δυσενταρίη *l.* δυσεντερίη. §. 64. lin. 6. cinnam *l.* cinnamomi. lin. 11. productus *l.* productis. §. 74. lin. 16. ſtillicidum *l.* ſtillicidium.

NOBILISSIMO ATQUE DOCTISSIMO
VTRIUSQUE
MEDICINAE CANDIDATO
S. P. D.
DISPUTATIONIS PRAESES.

Constat omnino inter omnes, quam non infrequentes sint in orbe litterario praetoriae *veluti eorum cohortes, qui* vel *plane, ranarum ritu, in liberis turbidorum consiliorum paludibus oberrant, coaxantque,* vel *leuioris alicuius exercitus more, turmaeque instar emissitiae,* Plautina *dico, peruagos & errones agunt, mirifice volubiles, & inconstanti circumfrementium excursionum suarum strepitu, quidquid lubet, vbique tentantes, sed nusquam numquamque, quod stabile esset, praestantes, adeoque suis facile fulgentes vexillis, insignite conspicuis trito isto:*

IN OMNIBUS ALIQUID, ET IN TOTO

N I H I L.

Tu *contra*, Nobilissime Dn. Candidate, *ex quo, quis quamque funestus turbulenta eius modi litterarum studia sequatur exitus, praesensisti, alia ad gloriam grassandum esse via, sapienter iudicasti.*

Nec

Nec minus prudenti consilio constitutum TIBI *fuit*, *quantum ingenium viresque valuerunt*, *ordinatiori stabiliorique rerum medicarum indagini* TUOS *impendere labores.* *Ex quo praesertim intellexisti*, *sine* genuinis distinctisque morborum notionibus, *vbique in omnibus reliquis sciendis agendisque rebus medicis*, *nos caecutire*, *adeoque* Nosologiam definitiuam *inter* desiderata medica *quam maxime referendam esse* : *de hac praecipue sollicitum* TE *fuisse*, *cognoui sub ipsis adhuc exercitiis nostris clinicis*, *quibus in* cognitione medica; *tam* theoretica, *quam* practica, *ad ipsum* praxeos *per* indiuidua *exercitium adplicanda*, *hucusque occupati fuimus.* *Sub iisdem aliis quoque modis* TUAM *comprobasti diligentiam & dexteritatem in enodandis singularibus oblatis rarioribus* morborum exemplis, *vt spem facere possim futuris* TUIS *aegrotis*, TE *ad ipsorum lectos*, *diuina adnuente gratia*, *Practicum fore haud infelicem.* *Omnium* dissectionum demonstrationumque anatomicarum *sedulus inter nos non tantum fuisti spectator*, *sed in ipsa etiam dissecandi arte*, *cui indefessus studebas*, *eum tibi comparasti habitum*, *vt Professoris vices subire tandem potueris.* *Hisce instructus subsidiis*, *pari sedulitate* chirurgicis *interfuisti* praelectionibus, theoreticis *&* practicis, cursui *porro* operationum chirurgicarum, *aliisque*, *nominatim circa methodum fascias adplicandi institutis exercitiis.* *Vbique itaque specimina*, VTRIUSQUE MEDICINAE CANDI-

DATO *digna, edidisti, ab aliis, hoc nomen frustra adfectantibus, adhuc fortassis exspectanda. Haud igitur est, cur ita* TE *salutari renuas. Ipsa haec modestiae* TUAE *ratio digniorem hoc* TE *reddit nomine. Praeterea, quod praetereundum non est, nec vbique accidit, tanta fuit* TUA *proficiendi cupiditas, vt* TE*, ad altiora iam adspirantem, exantlatisque examinibus, impetrataque inauguralem cathedram conscendendi venia, numquam puderet, omnes frequentare praelectiones, publicas aeque, ac priuatas.* DEUS *coronet opus! Pio hoc voto* TE TUOSQUE *saluos esse iubeo, & omni ex parte beatos.*

Dabam e Museo
Non Sextil.
1758.

